

From: "[REDACTED]"
Sent: Wed, 7 Jul 2021 17:20:55 +0200
To: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minezk.nl>
Subject: Re: DOMUS-21180228-v1-Voorbereiding_SG_overleg_12_juli_2021

Prima

Op 7 jul. 2021 om 17:19 heeft [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]@minezk.nl> het volgende geschreven:

Hoi [REDACTED]

Zie bijgevoegd de aanpassingen in tracks. Ik krijg [REDACTED] nog niet te pakken (bel u zo terug...) maar omwille van de tijd alvast de nota 😊 ben jij zo akkoord?

Groet, [REDACTED]

<DOMUS-21180228-v1-Voorbereiding_SG_overleg_12_juli_2021.DOCX>

From: [redacted]
Sent: Fri, 26 Nov 2021 15:07:46 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Cc: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Verzoek akkoord op voorbereiding DG overleg di 30 nov

Hoi,

Akkoord na de besproken wijzigingen, kan dus door in Domus.

Gr, [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: vrijdag 26 november 2021 13:45
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Verzoek akkoord op voorbereiding DG overleg di 30 nov

Hoi [redacted]

Zie bijgevoegd de voorbereiding voor het DG overleg van dinsdag 30 november over de procedures NAM.

Bijgevoegd is:

- Concept voorbereiding voor [redacted]
- Concept projectplan (zal de laatste tracks er nog uithalen, maar omwille van de tijd stuur ik het alvast)
- Plus zoals eerder besproken nog de overige bijlages: projectplan passende zekerheden, plan van aanpak heffing fysiek, plan van aanpak schadeheffingen. Wel worden het zo veel bijlages, misschien kunnen we deze ook wel weglaten.

Ben jij het zo eens met de voorbereiding?

Groet [redacted]

From: [redacted]
Sent: Wed, 16 Mar 2022 10:28:41 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Cc: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Verzoek akkoord - nota kennismaking [redacted]

Prima. Nog toevoegen (zoek zelf even mooie plekjes):

- Als directeur Financieringen was hij zeer nauw betrokken bij de bankencrisis. Hij heeft zeer veel ervaring in onderhandelingen.

Hierbij mijn akkoord.

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 15 maart 2022 17:10
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Verzoek akkoord - nota kennismaking [redacted]

Hoi,

Bijgevoegd de nota voor de kennismaking tussen [redacted] en de Stas. Ben jij zo akkoord?
Dankjewel alvast,

Groet [redacted]

From: [redacted]
Sent: Thu 19 May 2022 11:09:49 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Cc: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Aangepaste nota [redacted] SMB

Eeste bullet onder proces 'informele' vervangen door 'verkennende' (informele gesprekken bestaan niet). Verder akkoord.

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: donderdag 19 mei 2022 10:45
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Aangepaste nota [redacted] SMB

Hoi [redacted]

Bijgevoegd een aangepaste nota voor het gesprek tussen [redacted] en SMB aanstaande dinsdag over de verkenning. [redacted] wilde nog een aantal aanpassingen, dus voor de volledigheid stuur ik hem nog een keer langs voor paraaf. Wat is veranderd:

- Onderscheid gemaakt tussen proces en inhoud
- Aantal punten toegevoegd nav kennismaking [redacted] met [redacted] (wat daar is genoemd)
- Toegevoegd hoe AZ en FIN er in staan.

Ben jij op deze manier opnieuw/nog steeds akkoord?

Veel dank alvast,

Groet [redacted]

From: [redacted]
Sent: Tue 31 May 2022 21:17:36 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Verzoek akkoord op stukken nav opmerkingen [redacted]

Hoi [redacted]

Dank dank weer. Eén minuscule toevoeging: 'met u' in de aanleiding (dat het overleg met hem is). En bij advies kun je er van maken: 'Kennis nemen van de nota ter voorbereiding op het overleg met u op 8 juni.'

[redacted] kunnen we in de voorbereiding van het SG-AoH overleg de punten over Norg-facturen en de 60% mee geven. Goed om daar ook de letterlijke tekst van de NAM-brief in op te nemen (volgens mij heb ik die, stuur ik je zo door).

Verder akkoord!

Groet,
[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 18:22
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Verzoek akkoord op stukken nav opmerkingen [redacted]

Hoi [redacted]

n.a.v. opmerkingen [redacted] heb ik de nota, kamerbrief en fiches nog wat aangepast. Helaas lukt het [redacted] vandaag niet meer mee te kijken vanwege de NRC perikelen, zij kijkt woensdagavond of donderdagochtend vroeg mee. Haar akkoord komt dus pas later.

Nota: aantal tracks conform [redacted] ook wat we vanmiddag bij het overleg hebben besproken.

Kamerbrief: schone versie, [redacted] heeft alleen zinsnede over 'met het kabinet te spreken over de mogelijkheid om' weggehaald, en toegevoegd 'voldoende basis en vertrouwen'.

Fiches: tracks en onderstaande vragen die ik separaat heb beantwoord.

+ dan nog de bijlage Kamerbrief openbaarmaking Norg stukken die uiteraard niet is veranderd.

Ben jij verder zo akkoord? Dan gaat het terug naar [redacted] En zal ik deze finale versies met [redacted] delen. Mocht [redacted] nog opvallende punten hebben kom ik uiteraard terug.

Veel dank alvast,

Groet [redacted]

Algemene vragen uit fiches:

- Is er overzicht van vraag en aanbod van gas de komende jaren en de rol van het Groningenveld hierbij? Gewoon algemene vraag: niet voor versie stas
- *Kunnen we meenemen bij sessie bergingen.*

- Wat betreft vergunning verlening kleine velden fiche: [redacted]

- Contractueel hebben S/E zich ertoe verbonden om 'passende zekerheden' te stellen voorafgaand aan het beëindigen van de gaswinning. Wel kan aan S/E de voorwaarde worden gesteld dat, wanneer de verkenning niet succesvol is en het einde van de gaswinning snel dichterbij komt, de garanties niet zo maar aflopen bij einde gaswinning (maar doorlopen tot er passende zekerheden zijn overeengekomen). Vraag: ik dacht dat hier een advies LA over is?

- Over overname bergingen: Staat nooit zelf rechtsreeks eigenaar maken. Kan GTS dit overnemen als noodzakelijk onderdeel van de gasinfrastructuur? Welke expertise is benodigd?
 - *Dit kunnen we meenemen bij sessie over bergingen.*

From: [redacted]
Sent: Wed, 1 Jun 2022 09:56:39 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Cc: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Verzoek akkoord aangepaste stukken SMB verkenning

Ha [redacted] veel dank voor je aanpassingen! Ziet er goed uit zo, ik heb er verder geen opmerkingen meer bij. Akkoord dus.

Groet
[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: woensdag 1 juni 2022 09:29
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Verzoek akkoord aangepaste stukken SMB verkenning

Goedemorgen [redacted]

N.a.v. jouw eerdere blik en ons overleg gisteren heb ik de nota, kamerbrief en fiches aangepast. Helaas lukte het [redacted] (WJZ) niet meer mee te kijken vanwege de NRC perikelen, zij kijkt avond of morgenochtend vroeg mee (ze heeft vandaag verder verlof). Haar akkoord komt dus pas later.

Nota: aantal tracks conform ook wat we gisteren bij het overleg hebben besproken.

Kamerbrief: schone versie, jouw aanpassingen verwerkt.

Fiches: tracks en onderstaande vragen die ik separaat heb beantwoord.

+ dan nog de bijlage Kamerbrief openbaarmaking Norg stukken die uiteraard niet is veranderd.

[redacted] heeft meegekeken en is akkoord. Ben jij zo ook akkoord met de stukken? Dan zal ik deze finale versies met [redacted] delen. Mocht [redacted] nog opvallende punten hebben kom ik uiteraard terug en anders gaat het morgen zo snel mogelijk door naar BBR.

Veel dank alvast,

Groet [redacted]

Algemene vragen uit de fiches:

- Is er overzicht van vraag en aanbod van gas de komende jaren en de rol van het Groningenveld hierbij? Gewoon algemene vraag: niet voor versie stas
- *Kunnen we meenemen bij sessie bergingen.*

- Wat betreft vergunning verlening kleine velden fiche: [redacted]

- Contractueel hebben S/E zich ertoe verbonden om 'passende zekerheden' te stellen voorafgaand aan het beëindigen van de gaswinning. Wel kan aan S/E de voorwaarde worden gesteld dat, wanneer de verkenning niet succesvol is en het einde van de gaswinning snel dichterbij komt, de garanties niet zo maar aflopen bij einde gaswinning (maar doorlopen tot er passende zekerheden zijn overeengekomen). Vraag: ik dacht dat hier een advies LA over is?

- Over overname bergingen: Staat nooit zelf rechtsreeks eigenaar maken. Kan GTS dit overnemen als noodzakelijk onderdeel van de gasinfrastructuur? Welke expertise is benodigd?

- *Dit kunnen we meenemen bij sessie over bergingen.*

From: "[REDACTED]"
Sent: Fri 3 Jun 2022 14:09:23 +0200
To: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minezk.nl>
Subject: RE: Concept voorbereiding SG AoH - aanpassingen

Helemaal!

Dank, en goed weekend [REDACTED]!

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@minezk.nl>
Verzonden: vrijdag 3 juni 2022 13:38
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minezk.nl>
Onderwerp: Concept voorbereiding SG AoH - aanpassingen

Hoi [REDACTED]

Hierbij de aanpassingen nav de VB. ben jij het hier zo mee eens?

Groet [REDACTED]

From: [redacted]
Sent: Mon, 13 Jun 2022 13:30:21 +0200
To: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Subject: RE: Verzoek paraaf op nota spreekpunten SMB
Attachments: notes [redacted] DOMUS-22245854-v3-Voorbereiding_en_spreekpunten_0-gesprek_Shell_en_ExxonMobil_16_juni_2022.docx.TXT

Hoi [redacted]

Zie bijgevoegde notes. Inclusief deze notes akkoord.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Verzonden: maandag 13 juni 2022 13:17
Aan: [redacted] <[redacted]@minezk.nl>
Onderwerp: Verzoek paraaf op nota spreekpunten SMB

Hoi [redacted]

SMB wilde graag nog wat aanvullende spreekpunten voor het 0-gesprek. Hij lijkt lang, maar dat valt eigenlijk wel mee. Geel gemarkeerd is wat ik heb toegevoegd naar aanleiding hiervan. Daarnaast hebben we in de toelichting nog wat achtergrond informatie opgenomen over de financiële positie van NAM (ook n.a.v. zijn verzoek, daardoor lijkt het lang maar is feitelijke informatie) en de deelbetaling van NAM.

Ben jij zo akkoord met de nota?

Veel dank alvast,

Groet [redacted]

From: "[REDACTED]"
Sent: Mon, 13 Jun 2022 16:24:13 +0200
To: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minezk.nl>
Subject: RE: Nota voorbereiding 0 gesprek en spreekpunten

Ik ben akkoord.

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@minezk.nl>
Verzonden: maandag 13 juni 2022 15:30
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minezk.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@minezk.nl>
Onderwerp: Nota voorbereiding 0 gesprek en spreekpunten

Hoi [REDACTED]

Bijgevoegd vindt je de nota met de aangevulde spreekpunten. We hebben in de toelichting ook nog een uitleg over de financiële situatie van NAM en wat uitleg over de deelbetaling opgenomen. In de spreekpunten heb geel gemarkeerd wat nieuw is t.o.v. de eerdere versie.

[REDACTED] en [REDACTED] zijn akkoord. Ben jij zo ook akkoord?

Veel dank alvast,

Groet [REDACTED]

agenda

Omschrijving	Directeurenoverleg verkenning AoH
Voorzitter	512e
Notulist	
Vergaderdatum en -tijd	17 mei 2022, 16.30 uur - 17.30 uur
Locatie	Hybride: teams en vergaderzaal 11

Aanwezig:

512e (vz), 512e
(EZK), (FIN), en (AZ).

Vergaderpunten

1. Stand van zaken proces verkenning
 - De afgelopen weken zijn intern onderwerpen geïnventariseerd die op tafel kunnen liggen tijdens de verkenning. Deze zijn verwerkt in conceptfiches (bijlage). Dit zijn met nadruk concepten, geen definitieve inzet voor de verkenning.
 - Tijdlijn:
 - Eind mei/begin juni: 0-gesprek SMB, 512e en Shell en Exxon.
 - Juni/juli: verkenning.
 - *Eventueel: in geval succesvolle verkenning, onderhandelingen met Shell en Exxon in de tweede helft van 2022. Onderhandelingsmandaat in MR vaststellen.*
 - Ter bespreking: ontbreken er onderwerpen?
 - Zijn er aandachtspunten in de beschrijving per onderwerp dan wel het handelingsperspectief?
2. Kaders verkenning en 0-gesprek
 - 0-gesprek SMB met S/E is informeel. Markeert startpunt van proces. Er zal niet inhoudelijk worden gesproken. Proces en randvoorwaarden zullen worden geschetst.
 - Er is een aantal kaders waarbinnen een verkenning uitgevoerd kan worden. Gedacht wordt aan (niet uitsluitend):
512e

5125

- Ter bespreking.

3. Rondvraag

Niet-woordelijke interne notities van SG-overleg 5 april 2022

Aanwezig: ^{5.1.2.e} (Shell), ^{5.1.2.e} (Exxon), ^{5.1.2.e} (FIN), ^{5.1.2.e} (EZK, notities).

Agenda

^{Buiten reikwijdte}
;
^{Buiten reikwijdte} Verkennende gesprekken;
^{Buiten reikwijdte}

Notities

Exxon is voorzitter.

^{Buiten reikwijdte}

^{Buiten reikwijdte}

3. Verkennende gesprekken

2.1.2 e

EZK herhaalt wat bewindspersoon heeft gezegd. EZK is binnenkort wel zo ver om daar een eerste gesprek over te voeren. Ook intern is nagedacht hoe dit te organiseren. Staat heeft 3.1.2 e gevraagd deze eerste gesprekken en verkenning te gaan doen. Dit laat zien dat de Staat bereid is te luisteren naar wat S/E willen of hierover vinden.

2.1.2 e

Exxon stelt dat S/E wachten tot 3.1.2 e zo ver is en wachten de uitnodiging voor een gesprek af.

TER INFORMATIE

Aan
De Directeur-generaal Groningen en Ondergrond

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

5.12.2022
@minezk.nl

Datum
1 juni 2022

Kenmerk
DGKE / 22236472

BHM 22240855

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Vorbereiding SG overleg dinsdag 7 juni 2022

Parafenroute
5.12.2022, waarnemend

Aanleiding

Op dinsdag 7 juni 13.00-14.00 uur vindt er een SG overleg plaats met Shell en ExxonMobil. Vanuit EZK sluiten en aan. Ook FIN is aanwezig en).

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Het vorige SG overleg was op 5 april.
- Er hebben de afgelopen weken meerdere focal point overleggen plaatsgevonden. Hier is vooral gesproken over .
- Shell zal het overleg voorzitten.
- Met S/E is op focal point een agenda vastgesteld, in de toelichting zijn deze punten nader uitgewerkt.

Agenda:

1. ;
2. Voorbetaling NAM (versterken);
3. ;
4. ;
5. Vooruitblik O-gesprek;
6. Rondvraag.

Toelichting

Ontvangen BBR

Buiten reikwijdte

-
-
-
-
-
-

2. Deelbetaling NAM (versterken)

- EZK heeft een deelbetaling van NAM ontvangen wat betreft de factuur voor versterkings- en uitvoeringskosten Q3 2021. Deze factuur wordt ook slechts voor 60% voldaan.
- Hierbij heeft NAM ook aangekondigd dat zij volgende facturen mogelijk nog minder zal voldoen. NAM stelt dat een steeds minder groot deel van de facturen voortkomt uit 'gemaakte afspraken':

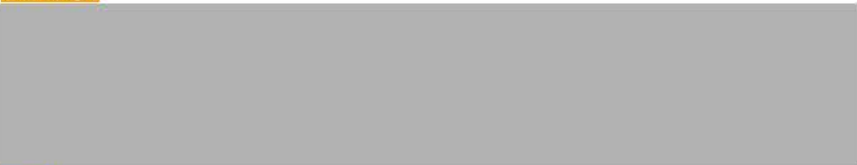
De analyse van de q3 2021 factuur bevestigt een trend die al te zien was bij de analyses van de vorige facturen. Voor een steeds groter deel van de factuur lijkt geen basis te bestaan in de gemaakte afspraken. Dit betekent dat – ook bij een welwillende analyse – het in de reden zou liggen een navenant kleiner deel van de factuur te betalen. In afwachting van de ontvangst van de door NAM opgevraagde informatie, is NAM niettemin andermaal bereid 60% van de gefactureerde kosten te voldoen. Echter, indien voornoemde trend zich doorzet en de NAM ook in het vervolg door ontbrekende of onvoldoende informatie de in rekening gebrachte kosten niet kan rechtvaardigen, kan dat er aanleiding toe geven dat NAM tot een grotere of volledige onthouding van betaling overgaat.

- Op het focal point heeft Exxon aangegeven dat zij achter deze lijn van NAM staat. Exxon geeft aan dat er niet voor niks arbitrages gestart zijn tegen de bestaande lijn/werkwijze van de Staat. Het is niet vreemd dat er daarom wordt geprotesteerd tegen nieuwe facturen die dezelfde werkwijze bevatten.
- Shell geeft aan dat het meningsverschil bij de aardbevingskosten blijft. Dit loopt parallel aan een verkenning. Shell wil een goede manier vinden om hier mee om te gaan.

- **Advies:** We willen voorstellen dat dit bij het 0-gesprek met SMB besproken wordt.
- Het kan niet zo zijn dat de Staat voldoet aan haar facturen voor Norg en openstaat voor een gesprek met S/E, terwijl NAM niet aan de facturen voldoet, en nog zelfs minder dan 60%.
- Tijdens het SG overleg kunt u wel aangeven dat wij zeer teleurgesteld zijn in het besluit van NAM de factuur maar gedeeltelijk te voldoen. De Staat is immers van mening dat alle kosten die voor veiligheid worden gemaakt doorbelast worden aan NAM.
- In het geval dat NAM bij volgende facturen nog minder voldoet, zullen wij de Kamer hierover informeren (dit is ook zo gebeurd bij de eerdere gedeeltelijke betaling).
- U kunt hierbij ook benadrukken dat er in de Kamer zeer kritisch gereageerd zal worden op een verkenning terwijl NAM niet de facturen betaalt.

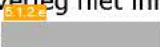
Buiten reikwijdte

-
-

5. *Vooruitblik 0-gesprek*

- Wij adviseren tijdens het overleg niet inhoudelijk te spreken over de verkenning. In overleg met wordt de verkenning los gezien van alle andere bespreekpunten met S/E, om zo onderscheid te houden tussen de trajecten.
- *Niet ter bespreking maar ter achtergrond:* welke onderwerpen betrokken zouden kunnen worden:
 - kosten schadeherstel en versterking;
 - waaraan gelinkt de passende zekerheden te stellen door S/E;
 - inzet bergingen / verplichte vulgraad;
 - Toekomst / afwikkeling GasTerra (alleen voor zover het de taken betreft die aan GasTerra zijn opgedragen in het Norg Akkoord);
 - Gaswinning uit kleine velden.
- S/E zullen naar verwachting de volgende onderwerpen willen toevoegen:
 - Balansarbitrage
 - Helderheid over timing sluiten/capaciteit Groningenveld
 - Perspectief voor Groningen, mede in kader van duurzaamheidsagenda (genoemd door Shell)
- NB dit betekent nog niet dat bovengenoemde onderwerpen ook de onderwerpen zijn die (als enige) besproken worden.

Kenmerk
DGKE / 22236472

- Intern is de huidige status quo het uitgangspunt. Dat betekent: als we niets doen, zullen de arbitrages over kosten schade en versterken door gaan. Hoewel er voor de Staat redenen zijn aan te dragen waarom een finale afspraak interessant kan zijn, zijn daar ook nadelen aan verbonden. Dit werken we verder uit. Uitgangspunt is in ieder geval dat S/E aan zet zijn om een richting aan te geven. Zij zijn de vragende partij. Voor ons is een finale afspraak alleen interessant (en verdedigbaar) als de balans flink naar ons door slaat.
- S/E zullen dus met een zeer goed bod moeten komen, willen wij dit overwegen.
- Als het goed is, is bij het SG overleg het 0-gesprek inmiddels ingepland. Er kan kort vooruitgehaakt worden op het overleg.
- Na het 0-gesprek zal [REDACTED] een aantal 'benen-op-tafel-sessies' houden met Shell en ExxonMobil.
- **Advies:** U kunt aangeven dat het 0-gesprek met SMB en [REDACTED] (indien gepland) volgende week zal plaatsvinden dan wel op korte termijn.
- U kunt aangeven dat SMB en [REDACTED] zullen aangeven hoe zij het proces voor zich zien en dat de mogelijke onderwerpen besproken kunnen worden.

Buiten reikwijdte

TER INFORMATIE

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

5123aur
5123
5123
@minezk.nl

Datum
9 september 2021

Kenmerk
DGKE-PDG / 21231630

Kopie aan

Bijlage(n)
1

nota

Advies Landsadvocaat vervolgesprekken Shell en
ExxonMobil

Paraf 5123
5123 PDG

Aanleiding

De Landsadvocaat is gevraagd te adviseren over eventuele gesprekken met Shell en ExxonMobil over afspraken over de beëindiging van de samenwerking in het Gasgebouw.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

De LA komt tot de volgende conclusies:

-
-
-

Toelichting

- Medio 2020 heeft 5123 in een gesprek met minister Wiebes een 'total reset' voorgesteld te onderzoeken, waarbij NAM alle rekeningen zonder discussie betaalt.

Ontvangen BBR

- In haar kennismaking met minister Blok heeft zij wederom genoemd dat het goed zou zijn andere oplossingen dan alles via arbitrage/bestuursrechter te beslechten te verkennen.
- Dit past op zichzelf bij de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om een afkoop te overwegen, al lijkt de onderbouwing van dat advies vooralsnog niet enorm veel om het lijf te hebben en dient Shell een ander belang dan de ARK.

Kenmerk
DGKE-PDG / 21231630

TER ADVISERING

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

5.12.2021
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@minezk.nl

Datum
7 september 2021

Kenmerk
DGKE-PDG / 21229742

Bhm: 21229761

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Overleg met directeur NAM 8 september

Parafenrou 5.12.2021
5.12.2021, wnd.

5.12.2021
[Redacted]

Aanleiding

- Woensdag 8 september vindt een overleg plaats tussen u (DG BRW en DG K&E) met algemeen directeur NAM (5.12.2021) en directeur Aardbevingen bij NAM (5.12.2021). Dit overleg vloeit voort uit een overleg tussen DG BRW en directeur NAM op 12 augustus jl.
- In de Stuurgroep AoH van 18 augustus (en het Rijksinterne vooroverleg daarvan) is stil gestaan bij deze afspraak en uitgesproken dat een dergelijk overleg nuttig kan zijn.
- Aanwezig zijn: vanuit NAM (5.12.2021) en (5.12.2021) vanuit BZK (5.12.2021) en (5.12.2021) vanuit EZK u en (5.12.2021). Het overleg is in fysieke vorm en vindt plaats bij BZK.

Advies

1. Kennis nemen van de agenda.
2. Het overleg is niet besluitvormend. Deze notitie is hoofdzakelijk bedoeld ter gedachtevorming.
3. U wordt geadviseerd om de volgende conclusies te trekken:
 - i. Agree tot disagree af te spreken t.a.v. versterking en proberen weg te blijven van verdere briefwisselingen;
 - ii. Een eventuele start van formele geschilbeslechting (zoals een arbitrage over de versterkingsfacturen, het doen van de volgende stap in de richting van arbitrage bij de schade facturen en de publiekrechtelijke bezwaarprocedure bij schade) hoeft niet te betekenen dat alle andere overleggen staken;
 - iii. Met elkaar te spreken over een ordentelijk proces t.a.v. de geschilbeslechting.
 - iv. Informatievoorziening versterken: aangeven dat vanuit de Staat bereidheid is om informatie te geven, maar ons inziens nu alles is gebeurd wat redelijkerwijs geleverd kan worden. T.a.v. schade wordt binnenkort informatie verstrekt, zij het niet alles wat NAM heeft gevraagd.

Ontvangen BBR

Agenda

1. Ibov
2. Vervolg
3. Informatievoorziening

Toelichting

Vooraf: het is goed om uit te spreken dat dit overleg bedoeld is om elkaars posities beter te begrijpen. Dat werkt het beste als partijen enige openheid kunnen betrachten. Het is daarom goed om te benoemen dat wat gewisseld wordt 'sans préjudice' is.

1. Ibov

- Met NAM is afgesproken dat NAM eerst een toelichting geeft op hoe NAM op de periode sinds het advies van de Mijraad van 3 juli 2018 terugkijkt.
- In het overleg tussen DG BRW en directeur NAM is afgesproken om ook nader over de Ibov te spreken. NAM heeft het idee dat de context waarin de Ibov gesloten is niet (meer) bij iedereen aan overheidszijde goed bekend is.
- De Ibov is in november 2018 afgesloten tussen EZK en NAM. Vanuit EZK waren daar destijds vanuit beleid 5124 en 5124 primair bij betrokken. Zij hebben de onderhandelingen gevoerd. Vanuit NAM waren dit 5124 en, in de laatste fase, toenmalig 5124

- De vraag is hoe nu verder te gaan. EZK en BZK hebben de brieven van NAM beantwoord. Hier zou NAM weer op kunnen reageren, en dan de Staat weer etc. Alternatief is een agree to disagree vast te stellen.
- Dit raakt ook aan de vraag of het nog mogelijk is om discussies tussen NAM en de Staat te beslechten. Zie volgende punt.

2. Vervolg

- NAM heeft in geen gesprek van directeur Aardbevingen met directeur PDG aangegeven open te staan voor het maken van afspraken aan de kosten kant en daar mandaat voor te hebben. NAM zou graag inventariseren over welke zaken overeenstemming is, en waarover niet. Om de discussies overzichtelijker te maken.
- Het is niet uit te sluiten dat NAM het punt van afrondende afspraken opbrengt.
- Medio 2020 heeft [REDACTED] in een gesprek met minister Wiebes een 'total reset' voorgesteld te onderzoeken, waarbij NAM alle rekeningen zonder discussie betaalt.
- In haar kennismaking met minister Blok heeft zij wederom genoemd dat het goed zou zijn andere oplossingen dan alles via arbitrage/bestuursrechter te beslechten te verkennen.
- Dit past op zichzelf bij de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om een afkoop te overwegen, al lijkt de onderbouwing van dat advies vooralsnog niet enorm veel om het lijf te hebben en dient Shell een ander belang dan de ARK.
- WZ ziet [REDACTED]

- Vanuit het beleidsdoel van 'rust op Groningen' kan het aangaan van gesprekken desondanks het overwegen waard zijn, evenals vanuit het perspectief van de begroting dat zekerheid prettig is t.o.v. jarenlang juridische geschillen uitvechten waarvan, [REDACTED]
- Voor de Groningers: hoewel NAM op geen enkele manier betrokken is bij de schadeafhandeling en de versterking, blijft die indruk wel bestaan. Zo bleek ook uit de studie Gronings Perspectief. De discussie over de kosten is een discussie achteraf: de besluiten richting bewoners zijn al genomen, de discussie over de kosten verandert daar niets aan. Toch blijft het sterke gevoel dat NAM nog steeds aan de knoppen zit omdat het de kosten betaalt. Tegelijkertijd wordt de doorbelasting van kosten aan NAM als punitieve maatregel gezien en als genoegdoening richting bewoners die schade lijden.
- Kabinet is demissionair, dus evt. gesprekken kunnen nooit meer dan verkennend zijn. Er is geen politiek mandaat en dat komt er niet tot dat er een missionair kabinet is. Mochten op enig moment gesprekken plaatsvinden met Shell en Exxon over een alternatieve afdoening van de kosten voor schade en versterken, dan is het juridische advies om voorafgaand daaraan met de olies af te spreken dat dergelijke gesprekken 'sans prejudice' zijn en iedere partij op enig moment mag besluiten de onderhandelingen daartoe af te breken

zonder schadevergoeding jegens de ander verschuldigd te zijn. Aan de
Landsadvocaat is gevraagd om dit te bevestigen.

- [Redacted]
- Echter, een gesprek met alleen NAM is niet zinvol omdat zij geen partij is bij het AoH: wij willen ook dat de claim voor de gemiste bcm'en uit het basispad van tafel gaat, alsook dat Shell en ExxonMobil zekerheden stellen die wij ook als 'passend' beschouwen op het moment dat de garanties uit het AoH na sluiten veld af lopen.
- Inhoudelijk zal het ook lastig zijn; op versterking lijkt weinig overeenstemming. Bij schade zijn wellicht mogelijkheden, maar de 'scope' bij schade is lastiger te overzien. Bijgaande tabel geeft heel erg op hoofdlijnen de nog lopende discussies met NAM:

	Losse eindjes	Financiële discussies (privaatrechtelijk en bestuursrechtelijk)
VERSTERKEN	1588, 1581, Zorgprogramma, RWS, HEIH, Frictiekosten, Waterleidingbedrijf	Bezwaren NAM: niet toepassen laatste NPR, laatste inzichten niet ingebracht in NPR, NPR niet gekalibreerd, stuwmeren – tijd tussen beoordeling en uitvoering
SCHADE	Duurzaam herstel, stuwmeer.	Bezwaren NAM: fysiek, waardedaling, immaterieel, procedures IMG

- [Redacted]

3. Informatievoorziening

[Redacted]

Buiten reikwijdte

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Groningen

1229742

TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Projectdirectie Groningen

5126aur
5126
5126
@minezk.nl

Datum
15 maart 2022

Kenmerk
DGKE-PDG / 22105936

Bhm: 22107329

5126ie aan

Bijlage(n)

nota

Nota kennismaking 5126

Parafenroute

5126G&O

5126, waarnemend 5126

5126

Aanleiding

Op maandag 21 maart om 14.30u heeft u een kennismakingsgesprek met 5126. 5126 is gevraagd om de gesprekken met Shell en ExxonMobil inzake mogelijke finale afspraken te begeleiden namens de Staat.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- 5126 is al vele jaren betrokken bij het Groningendossier. 5126 betrokken geweest bij de totstandkoming van het Akkoord op Hoordijnen dat in juni 2018 gesloten is met Shell en ExxonMobil.
- Ook heeft hij vanuit die positie aan tafel gezeten bij de gesprekken over het Interim Akkoord (inzet Norg gasjaar 2019-2020) en een groot gedeelte van de onderhandelingen inzake het Norg Akkoord.
- 5126 was hij zeer nauw betrokken bij de bankencrisis. Hij heeft zeer veel ervaring in onderhandelingen.
- Op dinsdag 15 maart 5126 heeft er op ambtelijk niveau een startsessie plaatsgevonden met 5126.
- Tijdens het gesprek kunt u met 5126 spreken over zijn eerste gedachten inzake de gesprekken met Shell en ExxonMobil.

Toelichting

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

Kenmerk
DGKE-PDG / 22105936

TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

nota

Nota overleg SMB 24 mei 2022

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Projectdirectie Groningen

5122 eur

5122

@minezk.nl

Datum

17 mei 2022

Kenmerk

DGKE-PDG / 22215438

Bhm: 22218661

5122 le aan

Bijlage(n)

Parafenroute

5122 G&O

5122 Wnd

5122

5122

Aanleiding

Begin juni wordt een 0-gesprek gepland met Shell en ExxonMobil als aftrap van een verkenning naar de mogelijkheid tot het maken van finale afspraken. Dinsdag 24 mei worden met u de contouren van het 0-gesprek besproken. Deze worden daarna uitgewerkt in een volledige gespreksvoorbereiding. Deze nota is afgestemd met de 5122

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Het 0-gesprek is nog niet gepland. In overleg met u wordt een moment voor het gesprek bepaald.
- Het gesprek is de start van een verkenning die met S/E gehouden zal worden om te zien of het mogelijk is finale afspraken te maken over het Akkoord op Hoofdpijnen. Doel van het 5122 gesprek is verder om het proces helder te maken voor alle betrokkenen en 5122 als verkenner te introduceren. Wanneer deze verkenning als uitkomst heeft dat de Staat genoeg aanknopingspunten ziet om daadwerkelijk tot het maken van afspraken over te gaan, kan de tweede helft van het jaar gebruikt worden voor onderhandelingen. Hiervoor moet een mandaat bij de Ministerraad worden gehaald.
- Er is ook een gereede kans dat de verkenning als uitkomst heeft dat er geen onderhandeling over finale afspraken gaat plaatsvinden. Overigens zullen in dat geval nog altijd afspraken gemaakt moeten worden over bijv. de gasopslagen, maar beperken we dat tot thema's waar een gesprek noodzakelijk is.
- Er heeft afstemming plaatsgevonden met AZ en FIN. AZ vindt het waardevol de uitgestoken hand van met name Shell aan te nemen en te bezien of vruchtbare gesprekken tot de mogelijkheid behoren. FIN heeft aarzelingen zowel bij de timing als de inhoud. Het wil beter in beeld gebracht zien wat we willen bereiken en of dit beter is dan het alternatief (de status quo). Wij hebben aangegeven dat we dit in beeld brengen maar dat het belangrijk is dat we S/E aanhoren om te zien of een bod opweegt tegen de status quo.

Ontvangen BBR

Toelichting

Proces verkenningen

Wat het proces betreft denken we aan de volgende elementen:

- Verkennende gesprekken waarin partijen aangeven wat zij belangrijk vinden, waar hun zorgpunten liggen en informatie en achtergronden uitwisselen;
- De insteek is om zonder direct in de onderhandelingsmodus te schieten te luisteren naar elkaar en onderling vertrouwen op te bouwen. Doel is op deze wijze een gespreksagenda op te bouwen van de onderwerpen die partijen willen bespreken.
- Tegen het einde van dit proces kan dan gezamenlijk worden gezien of er voldoende raakvlakken en overlap is om de stap naar formele onderhandelingen te zetten.
- Dit vereist van alle partijen een bereidheid om te luisteren en verhelderende vragen te stellen en om voldoende persoonlijke tijd in dit proces te steken.
- De gesprekken vinden plaats te goeder trouw en 'sans prejudice'. Iedere partij kan zonder opgaaf van redenen uit de gesprekken stappen.
- Partijen doen gedurende dit proces geen openbare uitspraken die de gesprekken kunnen belasten, tenzij dit uit hun publieke verantwoordingsplicht (SMB: TK; S/E publicatieplicht jaarverslagen) onvermijdelijk is.
- [REDACTED] is het aanspreekpunt voor de Staat; tijdens de gesprekken geen bilateralen met politiek verantwoordelijken, tenzij met wederzijdse instemming.
- De TK zal over dit proces geïnformeerd worden en zal geregeld updates krijgen (hierover is ook de motie Boulakjar en Van Wijngaarden (D66) die het kabinet oproept om geen onomkeerbare stappen te zetten en de Kamer nauwgezet te informeren).
- Aan het eind van dit formele proces wordt op basis van een "terms of reference" gezien of formele onderhandelingen kunnen starten.
- De Staat zal tijdens deze onderhandelingen opereren op basis van een mandaat verstrekt door de MR.

*Kan ik moeite
doe zeggen, bespreken*

Achtergrond

- EZK heeft met FIN en AZ uitgezocht welke thema's bij de verkenning zouden kunnen worden betrokken:
 - Kosten schadeherstel en versterking
 - Gelinkt aan aardbevingskosten: passende zekerheden te stellen door S/E
 - Inzet bergingen / verplichte vulgraad
 - Toekomst / afwikkeling GasTerra (alleen voor zover het de taken betreft die aan GasTerra zijn opgedragen in het Norg Akkoord)
 - Gaswinning uit kleine velden
- S/E zullen naar verwachting de volgende onderwerpen willen toevoegen:
 - Balansarbitrage
 - Helderheid over timing sluiten/capaciteit Groningenveld
 - Perspectief voor Groningen, mede in kader van duurzaamheidsagenda

- 212b [REDACTED]
- NB dit betekent nog niet dat bovengenoemde onderwerpen ook de onderwerpen zijn die (als enige) besproken worden. De verkenning wordt uitgevoerd terwijl er nog onzekerheid is over gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de Europese discussie over gasbergingen/vulgraden. Gedurende de verkenning moet daarom worden beoordeeld hoe de ontwikkelingen in de wereld impact hebben op de positie van de staat in de gesprekken.
- Eerder is tussen u en 312b gesproken over het al dan niet pauzeren van de lopende procedures van NAM tegen de Staat gedurende de verkenning en tijdens eventuele onderhandelingen. Hierbij spelen verschillende overwegingen. Dit kan tijdens het voorbereidend overleg op 24 mei nader besproken worden. *prima!*

Vervolgproces

Begin juni	0-gesprek
Na 0-gesprek	Informereren betrokken bewindspersonen en Kamer
Juni/juli	Verkenning
Augustus/september	Kwantificeren orde grootte aanbod en wensen S/E
In het geval van voldoende goede aanknopingspunten voor de Staat	
September	Mandaat MR
Q4 2022 → ?	Onderhandelingen met S/E

22-5-2022

TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

17/6

don 16/6 15³⁰ u

*Wic 8/6
15h00*

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

S12eur

S12

S12 @minezk.nl

Datum
25 mei 2022

Kenmerk
DGKE / 22228236

BHM 22235496

S12ie aan

Bijlage(n)
5

nota

Nota dossier en voorbereiding 0-gesprek Shell en Exxon

Parafenroute

S12 G&O

S12, waarnemend

S12

S12

S12

Aanleiding

Bijgevoegd vindt u het dossier ter voorbereiding op het 0-gesprek met Shell en ExxonMobil dat in de tweede week van juni plaats zal vinden. Op woensdag 8 juni vindt met u een voorbereidingsoverleg plaats. Deze nota is afgestemd met **S12**

Advies

U kunt kennis nemen van de nota ter voorbereiding op het overleg met u op 8 juni.

Kernpunten

- Er is een aantal stukken bijgevoegd ter voorbereiding op het 0-gesprek met Shell en ExxonMobil. Dit bevat een spreeklijn voor het gesprek, een dossier met achtergrondinformatie over de overeenkomsten en onderhandelingen met Shell en ExxonMobil. Ook zijn er slides toegevoegd die meer inzicht geven in het opleggen van de heffingen aan NAM m.b.t. de aardbevingskosten.
- Ook hebben wij een concept Kamerbrief opgesteld om de Kamer te informeren over de uit te voeren verkenning nadat het 0-gesprek heeft plaatsgevonden. Als laatste is de kamerbrief van 17 mei jl. bijgevoegd.
- Het gesprek is de start van een verkenning die met S/E gehouden zal worden om te zien of het mogelijk is finale afspraken te maken over het Akkoord op Hoofdlijnen. Doel van het gesprek is verder om het proces helder te maken voor alle betrokkenen en **S12** als verkenner te introduceren. In de bijlage zijn spreekpunten opgenomen.
- Intern zijn en worden de verschillende elementen in kaart gebracht die mogelijk op tafel worden gelegd tijdens de verkenning. Deze zijn weergegeven in fiches in de bijlage. In de toelichting gaan we hier nader op in.

Ontvangen BBR

- NAM heeft daarnaast aangegeven mogelijk nog minder dan 60% van de facturen voor de aardbevingskosten te gaan betalen (volgens de systematiek van NAM is er steeds minder nodig voor de veiligheid, en is een kleiner deel van de factuur dus ook maar bedoeld voor de veiligheid).
- Dit bepreken we graag met u tijdens het overleg, alsmede over de facturen van de gewijzigde inzet Norg voor de gasjaren 2019/2020 en 2020/2021.

Toelichting

- Na het 0-gesprek zal ^{5.1.2.e} een aantal 'benen-op-tafel-sessies' houden met Shell en ExxonMobil. De fiches zijn hier input voor de Staat.
- In het geval dat er onderhandeld gaat worden zal er een onderhandelingsmandaat moeten worden voorgelegd aan de MR.
- Eerder hebben wij aangegeven welke onderwerpen betrokken zouden kunnen worden:
 - Kosten schadeherstel en versterking
 - Gelinkt aan aardbevingskosten: passende zekerheden te stellen door S/E
 - Inzet bergingen / verplichte vulgraad
 - Toekomst / afwikkeling GasTerra (alleen voor zover het de taken betreft die aan GasTerra zijn opgedragen in het Norg Akkoord)
 - Gaswinning uit kleine velden
- S/E zullen naar verwachting de volgende onderwerpen willen toevoegen:
 - Balansarbitrage
 - Helderheid over timing sluiten/capaciteit Groningenveld
 - Perspectief voor Groningen, mede in kader van duurzaamheidsagenda (genoemd door Shell)
- NB dit betekent nog niet dat bovengenoemde onderwerpen ook de onderwerpen zijn die (als enige) besproken worden. De verkenning wordt uitgevoerd terwijl er nog enige onzekerheid is over gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de Europese discussie over gasbergingen/vulgraden. Gedurende de verkenning moet daarom worden beoordeeld hoe de ontwikkelingen in de wereld impact hebben op de positie van de staat in de gesprekken.
- De bijgevoegde fiches zijn dan ook nog 'bewegende' elementen. De inzet ligt dus nog niet vast, maar de fiches geven voor nu al wel inzicht in welke elementen voor de Staat relevant zijn en wat een mogelijk handelingsperspectief is. Gedurende de verkenning zal intern de positie van de Staat nader afgebakend worden.
- Tijdens het 0-gesprek hoeft er niet inhoudelijk op de onderwerpen ingegaan te worden.
- Er wordt daarnaast een financieel adviseur aangesteld om ons te ondersteunen in dit proces. Ook de Landsadvocaat zal waar nodig worden betrokken. Financiën wordt nauw aangehaakt; op 17 mei jl. heeft een directeurenoverleg plaatsgevonden (hierbij was ook AZ aanwezig).
- De TK zal over dit proces geïnformeerd worden en zal geregeld updates krijgen (hierover is ook de motie Boulakjar en Van Wijngaarden (D66) die het kabinet oproept om geen onomkeerbare stappen te zetten en de Kamer nauwgezet te informeren). Een eerste brief zal na het 0-gesprek naar de Kamer gaan.

- Ook wordt bekeken hoe we de regio kunnen meenemen en betrekken.

Kenmerk
DGKE / 22228236

Vervolgproces

Na 0-gesprek	Informeren betrokken bewindspersonen en Kamer
Juni/juli	Verkenning
Augustus/september	Kwantificeren orde grootte aanbod en wensen S/E
In het geval van voldoende goede aanknopingspunten voor de Staat	
September	Mandaat MR
Q4 2022 → ?	Onderhandelingen met S/E

Achtergrond: kosten Norg Akkoord

- Jaarlijks maakt NAM aan de hand van de door de arbiter vastgestelde berekeningswijze een factuur voor de kosten van de gewijzigde inzet van Norg. Deze zullen worden betaald aan NAM t.b.v. de Maatschap (NAM en EBN), waardoor 60% toekomt aan NAM en 40% aan EBN.
- Voor het eerste jaar (2019/2020) wordt de vergoeding (€84,2 miljoen) verrekend met het voorschot dat in 2019 betaald is. Van het voorschot blijft 215,8 miljoen staan, dit wordt terugbetaald op 31 december 2024 of eerder als er een akkoord komt over de balans uit het AoH.
- Voor gasjaar 2020/2021 is de vergoeding € 805 miljoen. NAM heeft nog geen factuur verzonden.
- Voor het huidige gasjaar is de vergoeding moeilijk te schatten vanwege de volatiele gasprijs.

	2019/2020	2020/2021	21/22	22/23	23/24
1 april 2022	€84 miljoen (1,1 bcm)	€805 miljoen	Circa €6,5 miljard gezamenlijk		
Mid-mei 2022/huidig	Niet veranderd	Niet veranderd	€5,0 miljard (geschat)	Gezamenlijk geschat op €2 miljard	
Opm.	Deels verrekening voorschot		Bandbreedte van €3,5-6,5 miljard		

Financiële positie NAM

- Mede dankzij de hoge gasprijzen heeft NAM in 2021 een winst gemaakt van € 385 miljoen.
- Uit het jaarverslag van NAM blijkt dat NAM voor haar deel van de aardbevingskosten een voorziening heeft staan van € 2.932 miljoen euro (2020: 2.114 miljoen). EBN heeft evenredig dezelfde voorzieningen hiervoor. Dus op Maatschap niveau (NAM en EBN) is er ongeveer € 5 miljard beschikbaar.
- Ook door de hoge gasprijzen zal de vergoeding voor Norg een hoge vergoeding zijn.
- Dit draagt bij aan de financiële robuustheid van NAM.
- Tijdens het overleg woensdag dan wel voorafgaand aan het 0-gesprek zelf kunnen wij een uitgebreidere toelichting geven op de financiële positie van NAM.

Bijlage 1 – Spreekpunten 0-gesprekKenmerk
DGKE / 22228236

- U kunt [redacted] introduceren als verkenner namens de Staat.
- U kunt aangeven dat u bereid bent te luisteren naar het aanbod van Shell en Exxon en dit ook wilt verkennen. U kunt hierbij benadrukken dat voor de Staat de huidige status quo het uitgangspunt is.
- U en [redacted] kunnen de volgende procespunten met Shell en ExxonMobil bespreken:
 - Het zijn verkennende gesprekken waarin partijen aangeven wat zij belangrijk vinden, waar hun zorgpunten liggen en informatie en achtergronden uitwisselen;
 - De insteek is om zonder direct in de onderhandelingsmodus te schieten te luisteren naar elkaar en onderling vertrouwen op te bouwen. Doel is op deze wijze een gespreksagenda op te bouwen van de onderwerpen die partijen willen bespreken.
 - Tegen het einde van dit proces kan dan gezamenlijk worden gezien of er voldoende raakvlakken en overlap is om de stap naar formele onderhandelingen te zetten.
 - Dit vereist van alle partijen een bereidheid om te luisteren en verhelderende vragen te stellen en om voldoende persoonlijke tijd in dit proces te steken.
 - De gesprekken vinden plaats te goeder trouw en 'sans prejudice'. Iedere partij kan zonder opgaaf van redenen uit de gesprekken stappen.
 - [redacted] is het aanspreekpunt voor de Staat; tijdens de gesprekken geen bilateralen met politiek verantwoordelijken, tenzij met wederzijdse instemming.
- Shell en ExxonMobil hebben aangegeven dat zij met ons in gesprek willen. U kunt Shell en ExxonMobil daarom vragen wat voor hen belangrijke punten zijn om mee te nemen in de verkenning.
- U kunt Shell en ExxonMobil vragen of zij al een beeld hebben waar de finale afspraken uit zouden kunnen bestaan (zonder hier inhoudelijk op in te gaan).
- Eventueel kunt u aangeven dat voor de Staat van belang is dat de kosten voor schade en versterken vergoed worden. De passende zekerheden kunnen hierbij betrokken worden. Wij adviseren verder nog niet inhoudelijk in te gaan op de onderwerpen. Dit zal ter sprake komen bij de verkenning.
- U kunt aangeven dat eventuele afspraken zeer kritisch zullen worden bekeken, dus dat het belangrijk is dat de Staat duidelijk zichtbare voordelen uit eventuele afspraken behaalt.

Bijlage 2 - Dossier AoH

Het gasgebouw

- In 1963 is de Staat een overeenkomst aangegaan met Shell en ExxonMobil voor de gaswinning uit het Groningenveld en de verkoop van het Groningengas: de Overeenkomst van Samenwerking (OvS).
- Door deze overeenkomst mag de NAM (voor 50% van Shell en voor 50% van ExxonMobil) het Groningengas winnen.
- In de overeenkomst is ook de samenwerking tussen de NAM en de Staat (via EBN) in de Maatschap Groningen vastgelegd. De NAM is verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering bij de winning van het Groningengas.
- De NAM en EBN delen de kosten en opbrengsten in een verhouding van 60/40.
- In de OvS is ook besloten tot de oprichting van GasTerra voor de verkoop van het gas. De NAM is verplicht al het gewonnen Groningengas te verkopen aan GasTerra, dat het vervolgens doorverkoop.
- De aandeelhouders van GasTerra zijn Shell (25%), ExxonMobil (25%), EBN (40%) en de Staat (10%).
- De DG G&O is namens het ministerie de gedelegeerd commissaris bij GasTerra.
- GasTerra zal worden opgeheven per 31 december 2024, omdat met het sluiten van het Groningenveld de kernactiviteit van GasTerra wegvalt. Over het afbouwen en opheffen van GasTerra zijn afspraken gemaakt tussen de aandeelhouders van GasTerra.
- De landelijke netbeheerder Gasunie (een 100% staatsdeelneming) transporteert het Groningengas naar de verbruikers.
- De publiek-private samenwerking bij de Groninger gaswinning wordt ook wel 'het gasgebouw' genoemd.

Afbouw gaswinning

- In 2018 heeft het kabinet besloten de gaswinning in Groningen zo snel mogelijk te beëindigen in het licht van de veiligheidsrisico's ten gevolge van de aardbevingen.
- Destijds was het beeld dat het Groningenveld uiterlijk in 2030 definitief gesloten zou kunnen worden.
- Tot die tijd stelt de minister voorafgaand aan ieder gasjaar (periode van 1 oktober tot 30 september) vast hoeveel gas uit Groningen gewonnen zal worden, conform het in 2018 gewijzigde wettelijk kader (wet Niet meer dan nodig).
- Om de winning af te bouwen wordt enerzijds ingezet op vraagreductie in binnen- en buitenland, anderzijds op het vergroten van de capaciteit om geïmporteerd hoogcalorisch gas door stikstofbijmenging geschikt te maken voor eindgebruikers van laagcalorisch gas.
- In juni 2018 is een Akkoord op Hoofdpijnen gesloten met Shell en Exxon over de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld, de leveringszekerheid en de aardbevingskosten.
- Het kabinet heeft hierbij aangegeven zo snel als mogelijk de gaswinning te willen beëindigen. De verwachting was dat dit in 2030 zou kunnen.
- Na de aardbeving van Westerwijtwerd (mei 2019) werd door het SodM geadviseerd om de winning zo snel mogelijk te verlagen naar 12 miljard m³. GTS heeft toen een aantal maatregelen geadviseerd om de winning sneller te kunnen beëindigen, waaronder het vullen van Norg met pseudo-G-gas.

- Er is in de zomer van 2019 onderhandeld met Shell en Exxon. De inzet daarbij was om niet alleen tot afspraken over Norg te komen, maar ook een oplossing te vinden voor de onbalansdiscussie.
- Shell en Exxon vinden dat met de versnelde afbouw van de gaswinning een onbalans is ontstaan in de afspraken uit het Akkoord op Hoofdpijnen omdat ze de inkomsten van het extra niet geproduceerde gas mislopen. Zij menen dat deze gemiste inkomsten vergoed moeten worden.
- In september 2019, vlak voor het nieuwe gasjaar, bleek dat er te weinig tijd was om tot een akkoord te komen. Daarom is het Interim Akkoord gesloten. In dit akkoord werd afgesproken dat Norg gewijzigd zou worden ingezet in het gasjaar 2019/2020. Hiervoor is een voorschot betaald van € 90 miljoen netto.
- In mei 2020 zijn partijen tot de conclusie gekomen dat het niet lukte om een bedrag te plakken op de inzet van Norg, noch op de onbalansdiscussie. Afgesproken is dat deze discussies in arbitrage zouden worden opgelost.
- Deze afspraak moest worden uitgewerkt in een overeenkomst. Het lukte niet om met Shell en Exxon tot een formulering te komen van het geschil over de balans van afspraken in het Akkoord op Hoofdpijnen.
- Het openstaande discussiepunt was de afbakening van het geschil en hoe de aardbevingskosten uitgesloten zouden worden van arbitrage. De Staat wilde haar verweer kunnen voeren dat de afbouw van de gaswinning voor het vergroten van de veiligheid nodig is. Dit verweer wilden S/E inperken. Uiteindelijk zijn het kabinet en Shell en ExxonMobil het op 16 december 2020 eens geworden dat er wél een Norg Akkoord en arbitrageovereenkomst inzake de vergoeding voor Norg zouden worden gesloten, maar dat er geen arbitrageovereenkomst gesloten werd over de balans van de afspraken uit het AoH.
- Ook is afgesproken dat het voorlopige bedrag van € 90 miljoen netto zou worden verrekend overeenkomstig de afspraken uit het Interim Akkoord." Dit betekende dat het voorlopige bedrag wordt verrekend met de op dat moment nog in arbitrage vast te stellen vergoeding voor de gewijzigde inzet van Norg voor het gasjaar 2019/2020. De verrekening van het resterende deel vindt uiterlijk 31 december 2024 plaats of zoveel eerder op het moment dat er nadere afspraken tussen partijen worden gemaakt en/of een onherroepelijke uitspraak is gedaan in een arbitrageprocedure tussen Shell, Exxon en de Staat.
- De hoogte van de vergoeding die moet worden betaald voor het op deze wijze inzetten van gasopslag Norg is vastgesteld in arbitrage. Dit zijn significante bedragen omdat de Staat de inkoopkosten van het gas waarmee de berging gevuld wordt (ipv het Groningengas) vergoedt.
- De discussie over de balans van het AoH is nooit afgerond of afgesloten. S/E zijn van mening dat de Staat deze onbalans moet vergoeden. De Staat is van mening dat er naast de vergoeding voor Norg, geen vergoeding verschuldigd is. Dit is ook opgenomen in de Norg overeenkomsten.

Discussies over schade en versterken

- Tot 2018 was NAM verantwoordelijk voor de schadeafhandeling en tot 2020 voor de uitvoering van de versterkingsoperatie die nodig was door de gaswinning uit het Groningenveld.
- Burgers moesten daardoor rechtstreeks met NAM discussiëren (en zo nodig procederen) bij het verhalen van schade of het versterken van

huizen. Deze betrokkenheid van NAM stond een billijke en voortvarende afhandeling van schadeherstel en versterken in de weg.

- Bovendien werd door veel bewoners een procedure met de grote NAM als een oneerlijke strijd ervaren.
- In de vorige kabinetsperiode is iedere betrokkenheid van NAM bij de afhandeling van schademeldingen en versterking beëindigd. De overheid bepaalt het beleid voor schadevergoedingen en versterken en voert dit uit. NAM staat hier op afstand van.
- Bewoners handelen hun schade af met het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG). Voor de versterking kunnen bewoners terecht bij de Nationaal Coördinator Groningen en hun gemeente.
- NAM is verplicht om alle kosten voor schadeherstel en versterken te betalen.
- Voor schadeherstel is dit vastgelegd in de Tijdelijke wet Groningen. Op grond daarvan belast de minister van EZK de kosten van de schadeafhandeling achteraf door aan NAM met heffingsbesluiten.
- Voor versterken zijn privaatrechtelijke afspraken met NAM gemaakt en stuurt BZK achteraf facturen.
- Na de wijziging van de Tijdelijke wet Groningen die nu in behandeling is bij de Eerste Kamer ("Wetsvoorstel versterken") zal ook voor de versterking de doorbelasting plaatsvinden middels een heffing, in plaats van facturatie.
- De minister van EZK zal vanaf dat moment dus zowel voor de schadeafhandeling als voor de versterkingsoperatie heffingsbesluiten aan NAM opleggen. NAM verzet zich tegen de hoogte van kosten voor schadeherstel en versterken.
- Tegen heffingen kan NAM in bezwaar en beroep conform de Algemene wet Bestuursrecht.
- Tegen facturen kan NAM geschillen laten beslechten door een arbitragepanel.
- NAM heeft alle facturen en heffingen voor schadeherstel (onder protest) betaald en heeft de openstaande facturen voor de versterkingskosten voor 60% betaald.
- EZK en BZK houden NAM aan volledige uitvoering van de afspraken over de betaling van schadeherstel en versterken.
- Hierover worden in de komende jaren procedures gehouden.
- Doordat NAM op afstand staat van de uitvoering van de schadeafhandeling en versterking heeft de discussie over de doorbelasting geen gevolgen voor de afhandeling van het schadeherstel en de versterking. Bewoners hebben hier dus geen last van.
- Door het terugbrengen van de gaswinning komt het einde van de gaswinning in zicht.
- In het Akkoord op Hoofdpijnen hebben Shell en ExxonMobil zich verplicht om "passende zekerheden" te stellen zodat NAM de kosten voor schadeherstel en versterking, ook na de beëindiging van de gaswinning kan betalen. Shell en ExxonMobil zullen hiervoor een voorstel moeten doen.
- Momenteel wordt door EZK onderzocht aan welke voorwaarden deze "passende zekerheden" moeten voldoen.

Verkenning met Shell en ExxonMobil

- Shell en Exxon hebben aangegeven graag met EZK te kijken of het mogelijk is tot finale afspraken te komen.

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Kenmerk
DGKE / 22228236

- Op dit moment wordt intern EZK verkend welke elementen een rol kunnen spelen bij een dergelijke verkenning.
- Begin juni zal er een 0-gesprek plaatsvinden met SMB, 9126 [REDACTED] (onderhandelaar namens het Rijk) en de CEO's van Shell en Exxon. Daarna zal een verkenning plaatsvinden.
- De discussies over schade en versterken en de afbouw van de gaswinning kunnen onderdeel zijn van de verkenning. Een overzicht van deze en andere elementen zijn in fiches bijgevoegd.

Opzet elementen verkenning AoH – nog in beweging

Concept per juni 2022

Voorbehoud: de uitkomst om niet tot onderhandelen over te gaan is ook een werkbare uitkomst.

Timing interveniërende gebeurtenissen:

- PEGA verhoren, zomer 2022
- Uitkomst PEGA, begin 2023
- Uitkomsten arbitrages facturen: medio 2024 of later
- Beroep heffing 2020: medio 2023 of later

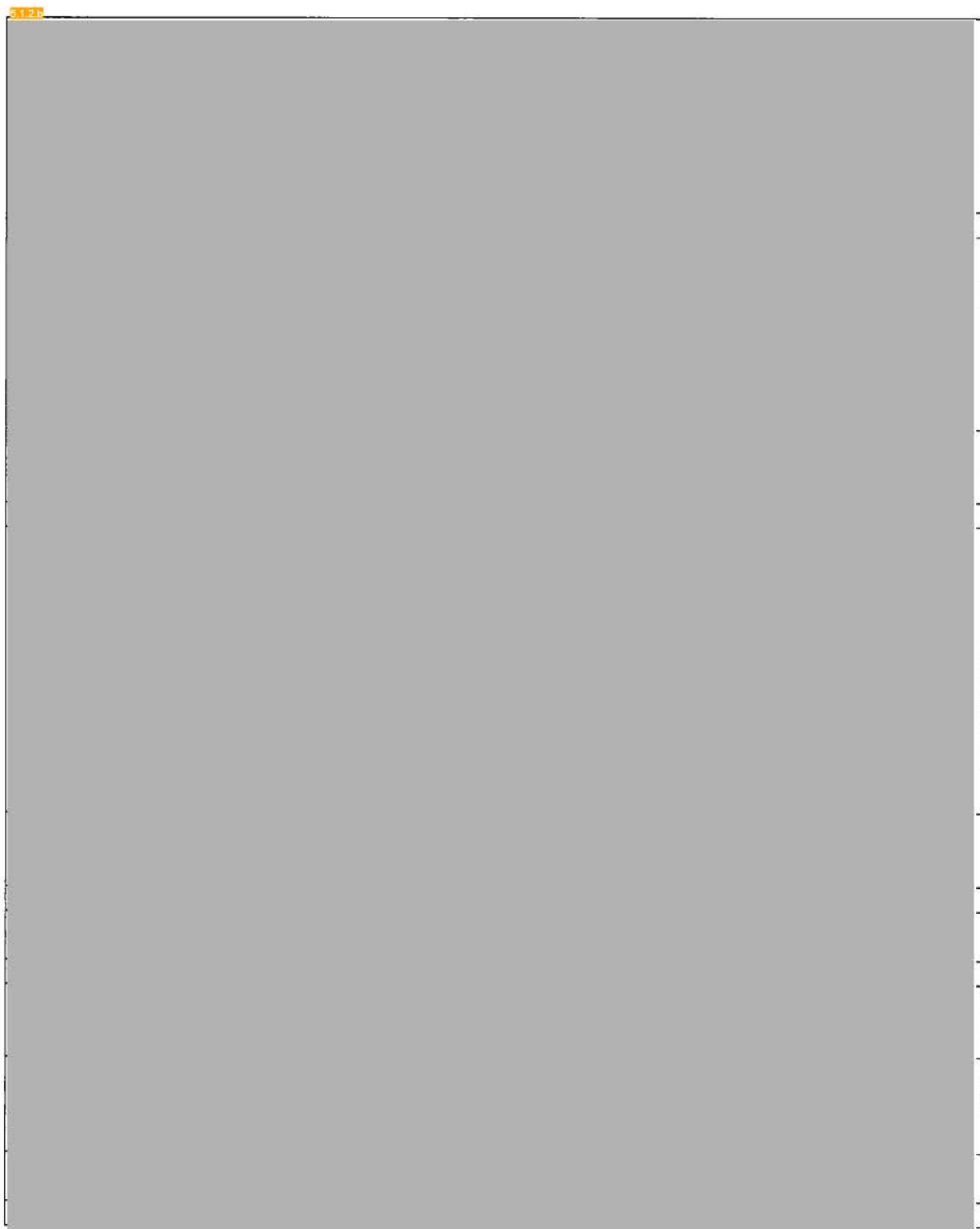
Tweede Kamer

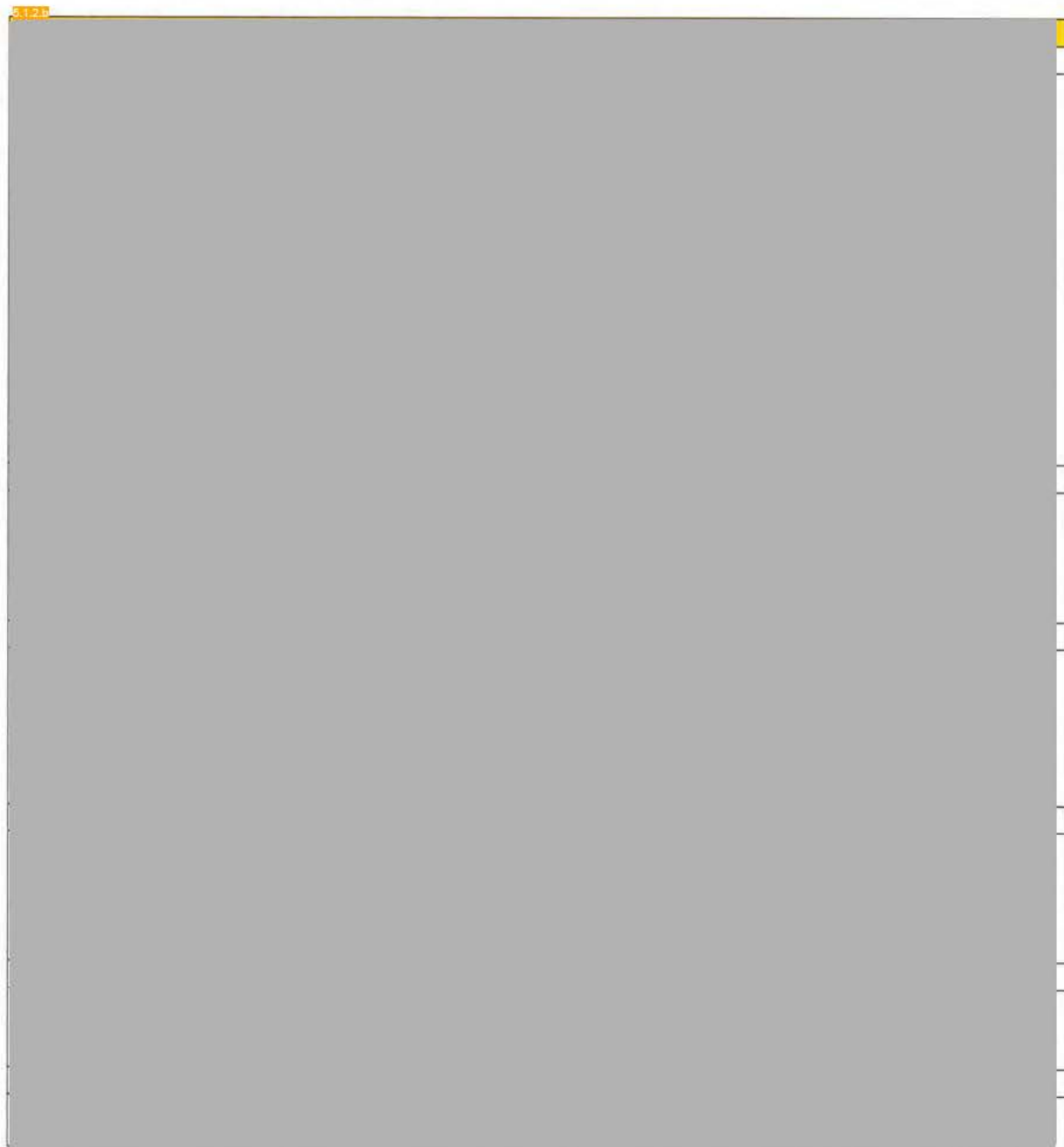
- De Tweede Kamer wordt op vaste momenten geïnformeerd:
 - In ieder geval na 0-gesprek;
 - Na verkenning;
 - In geval succesvolle verkenning: mandaat, tijdens onderhandelingen op kantelmomenten, bij een onderhandelingsakkoord en na afronden akkoord;
 - En op andere momenten waarop dat naar het oordeel van de staatssecretaris wenselijk is.
- Er wordt zo veel mogelijk openbaar met de Kamer gedeeld (proces; timing). Inhoudelijke besprekingen over de onderhandelingen (zolang deze nog niet zijn afgerond) en bedrijfsgevoelige informatie wordt alleen vertrouwelijk gedeeld.

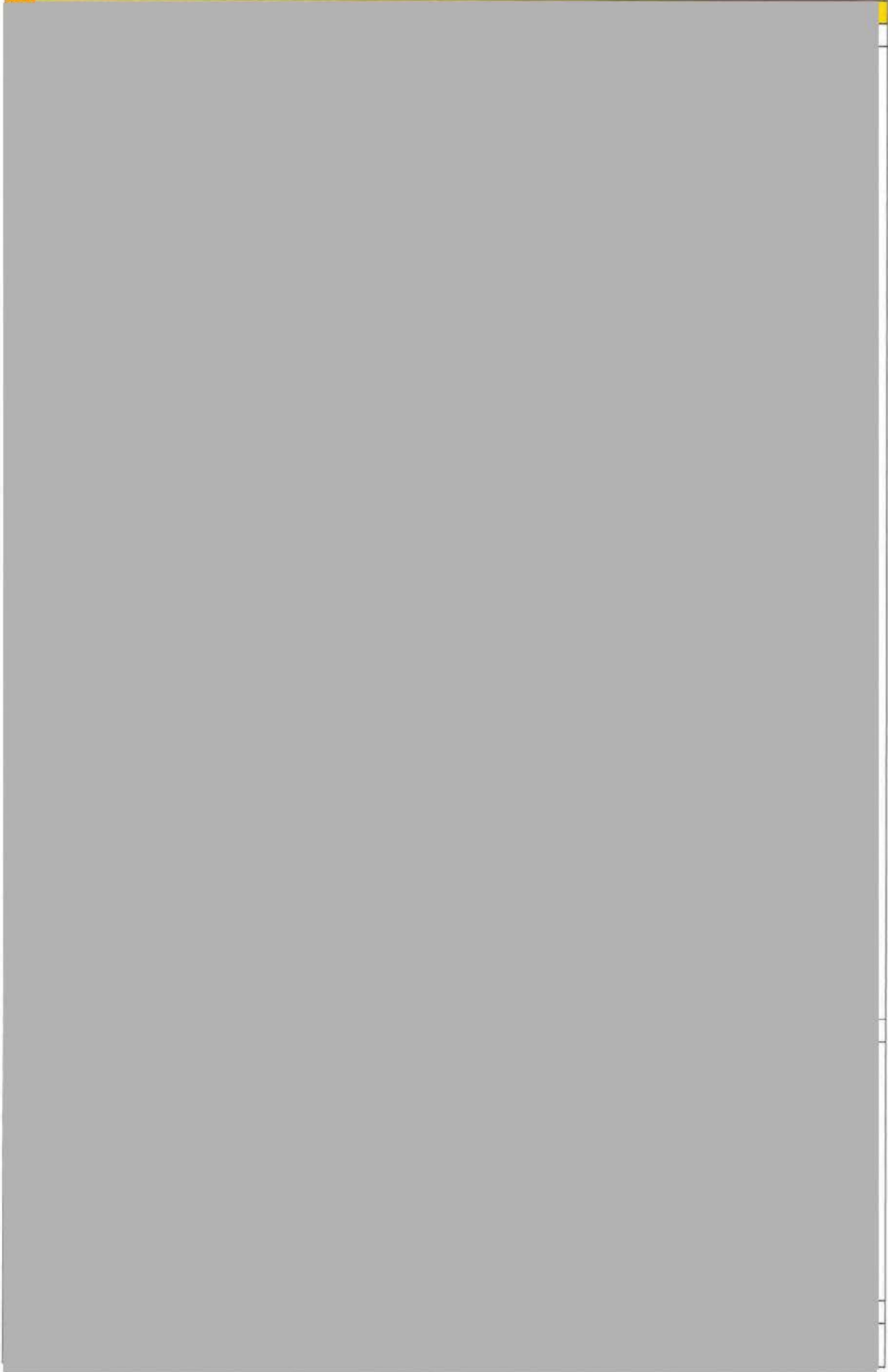
Onderwerpen (eerste aanzet, wordt nog verder uitgewerkt)

5.1.2.b

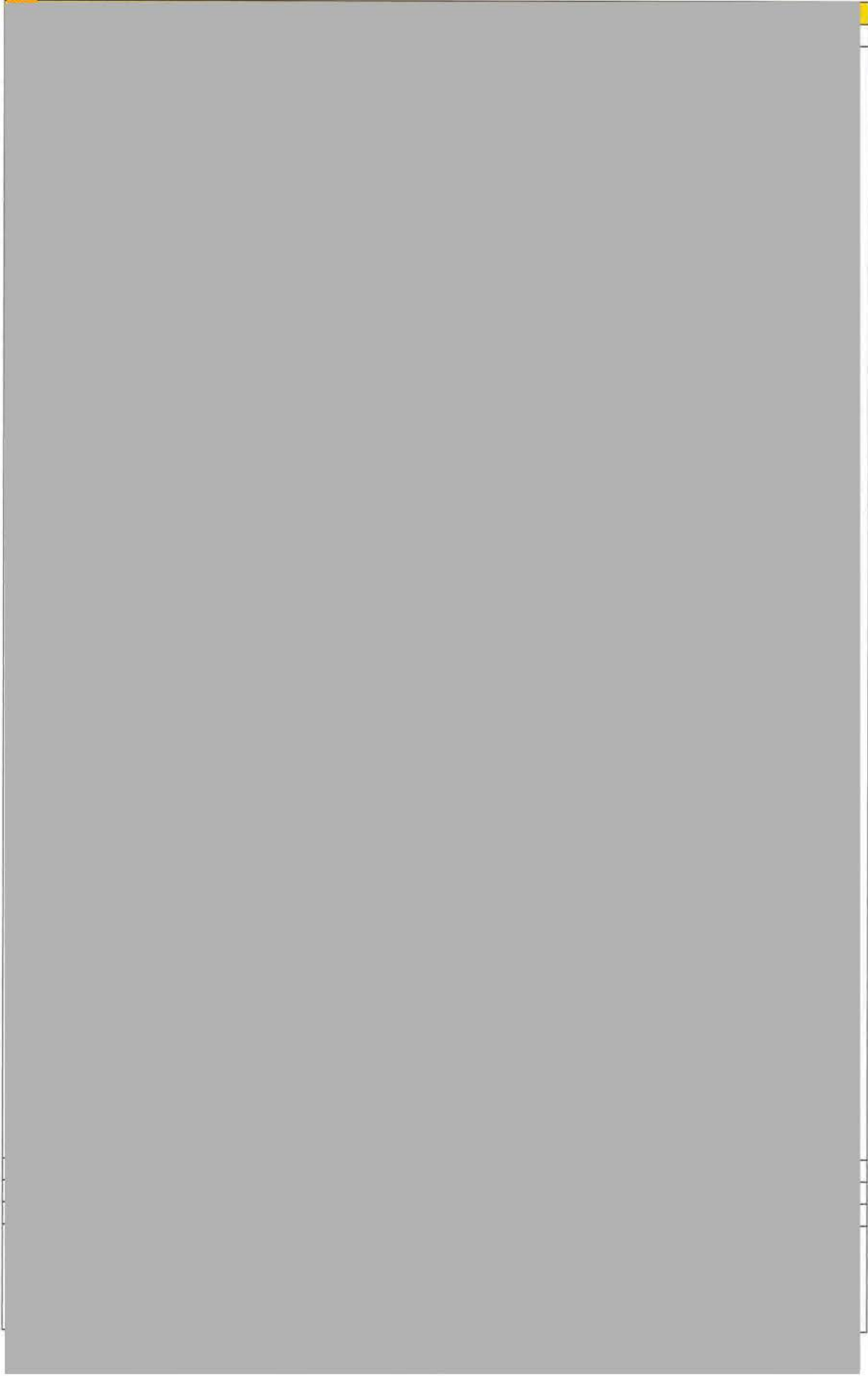

012b

22-6-2022

5.12b

5.12b

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Samenvatting

[Redacted]

[Redacted]

@minezk.nl

Ons kenmerk

DGKE / 22228415

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum

Betreft Gesprek met Shell en ExxonMobil over de mogelijkheid van 'finale
afspraken' over het Akkoord op Hoofdpijnen

Geachte Voorzitter,

Uw Kamer is eerder geïnformeerd over het voorstel van Shell en ExxonMobil om te proberen te komen tot 'finale afspraken' over het Akkoord op Hoofdpijnen (AoH). Zoals aan uw Kamer gemeld tijdens het debat op 30 maart jl. en de brief van 17 mei jl. (Kamerstuk 33 529, nr. 1026) ben ik bereid te luisteren naar een aanbod van de oliemaatschappijen. Een startgesprek heeft inmiddels plaatsgevonden. De komende weken wordt verkend of er voldoende basis en vertrouwen is om tot aanvullende afspraken met Shell en ExxonMobil te kunnen komen. In deze verkenning behoud ik mij alle rechten voor en maak ik geen afspraken.

Zodra ik deze verkenning heb uitgevoerd, zal ik uw Kamer over de uitkomst hiervan en eventuele vervolgstappen informeren, indien nodig vertrouwelijk. Hierbij wil ik ook benadrukken dat ik de motie van het lid Boulakjar - van Wijngaarden (Kamerstuk 33 529, nr. 972), waarbij het kabinet wordt opgeroepen geen onomkeerbare stappen te zetten, zal uitvoeren.

J.A. Vijlbrief

Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 17 mei 2022

Betreft Openbaarmaking achterliggende nota's Norg Akkoord

Ons kenmerk

DGKE-PDG / 22149336

Bijlage(n)

3

Geachte Voorzitter,

Op 1 april jl. is uw Kamer geïnformeerd over de uitkomst van de arbitrageprocedure over de gewijzigde inzet van de gasopslag Norg. Hierbij heb ik uw Kamer gemeld voornemens te zijn uw Kamer de nota's te sturen die hebben bijgedragen aan de besluitvorming over het Norg Akkoord. Deze stukken vindt u bijgevoegd bij deze brief. Een aantal passages in de stukken wordt niet openbaar gemaakt om het belang van de Staat, waaronder zijn proces- en/of onderhandelingspositie, niet te schaden. Dit zijn passages die zien op onderwerpen waarover nog geen overeenstemming is bereikt of waarin inzicht wordt gegeven in de onderhandelingspositie van de Staat. Het gaat daarbij vooral om de lopende disputen over de kosten van de schadevergoeding en de versterking, en over de discussie of de Staat een schadevergoeding verschuldigd is aan Shell en ExxonMobil voor het versneld afbouwen van de gaswinning ten opzichte van het in het Akkoord op Hoofdpijnen van 2018 geschetste basispad (de zogenoemde 'balansdiscussie').

In deze brief ga ik nader in op de totstandkoming van het Norg Akkoord. Ook bied ik hierbij nogmaals aan uw Kamer vertrouwelijk nader te informeren over de inhoud van deze stukken en het proces naar de totstandkoming van het Norg Akkoord toe.

2018 - Akkoord op Hoofdpijnen

Op 29 maart 2018 heeft het kabinet besloten om de gaswinning uit het Groningenveld zo snel als mogelijk volledig te beëindigen.¹ Dit was de beste manier om de veiligheid en veiligheidsbeleving voor de bewoners in het aardbevingsgebied te verbeteren. Om de gaswinning te kunnen afbouwen, heeft het kabinet daarom op 25 juni 2018 een Akkoord op Hoofdpijnen (hierna: AoH) gesloten met Shell en ExxonMobil. In dit akkoord zijn onder andere afspraken gemaakt over de afbouw van de gaswinning en het op afstand zetten van NAM van de afhandeling van de schade en de versterking. Ook stelt het kabinet sinds 2018 de hoogte van de gaswinning uit het Groningenveld vast. Uw Kamer is per brief en briefing (26 september 2018) over dit akkoord geïnformeerd. Hierbij is ook het akkoord zelf (behoudens vertrouwelijke informatie) gepubliceerd.²

¹ Kamerstuk 33 529, nr. 457

² Kamerstuk 33 529, nr. 493

2019 - Interim Akkoord

Op 31 januari 2019 leverde Gasunie Transport Services (hierna: GTS) haar raming op ten behoeve van het Vaststellingsbesluit 2019-2020 voor het benodigde volume uit het Groningenveld.³ Hieruit bleek dat dat jaar minder gas uit het Groningenveld nodig was dan eerder was verwacht, namelijk 15,9 miljard Nm³. Op 22 mei 2019 was er een aardbeving van 3,4 op de schaal van Richter waarvan het epicentrum bij Westerwijtwerd lag. Op 28 mei 2019 adviseerde Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) het kabinet om de gaswinning versneld af te bouwen naar 12 miljard Nm³ in het gasjaar 2019/2020.⁴ GTS heeft, op verzoek van het kabinet, aanvullend onderzoek gedaan om de gaswinning voor het gasjaar 2019-2020 af te kunnen bouwen naar 12 miljard Nm³. Dit voorlopig advies heeft GTS op 11 juni 2019 opgeleverd. Uw Kamer is hier op 17 juni 2019 over geïnformeerd.⁵ Uit dit advies bleek onder andere dat een gewijzigde inzet van de gasopslag Norg kon bijdragen aan het afbouwen van de gaswinning naar 11,8 miljard Nm³ per jaar.

Gasopslag Norg is eigendom van NAM en medewerking van Shell en ExxonMobil was daarom nodig om deze inzet mogelijk te maken. De toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat heeft op 12 juli 2019 een mandaat aan de Ministerraad gevraagd en gekregen om te mogen starten met gesprekken met Shell en ExxonMobil over de door GTS geadviseerde maatregelen. De onderhandelingen met Shell en ExxonMobil over deze medewerking zijn op 15 juli 2019 begonnen. Hierbij was enige haast geboden, omdat het nieuwe gasjaar op 1 oktober 2019 van start zou gaan. Het kabinet wilde voor dat gasjaar komen tot een reductie van de winning tot het genoemde niveau van 11,8 miljard Nm³.

Deze onderhandelingen gingen in aanvang niet alleen over de gewijzigde inzet van gasopslag Norg maar ook over een eventuele herstel van de balans van de afspraken uit het AoH. De versnelde afbouw van de gaswinning betekende namelijk ook dat er werd afgeweken van de in het AoH verwachte afbouwsnelheid (het 'basispad'). In het AoH is een bepaling opgenomen dat één partij bij het AoH de overige partijen kan verzoeken om – onder andere bij een afwijking van het basispad – te goeder trouw overleg te plegen om de balans van de gemaakte afspraken uit het AoH opnieuw te bezien. Op basis van deze bepaling zijn de Staat en Shell en ExxonMobil in overleg getreden.

Er is die zomer onderhandeld om tot een akkoord te kunnen komen. GTS heeft haar definitieve advies, dat op hoofdpunten identiek was aan haar voorlopige advies van 11 juni 2019, opgeleverd op 25 juli 2019. Het kabinet is op 16 augustus 2019 ingelicht over de voortgang van de onderhandelingen. De uitkomst van de gesprekken was dat medewerking tot een gaswinningsniveau van 11,8 miljard Nm³ voor het gasjaar 2019/20 haalbaar bleek, maar dat het in die korte tijd niet mogelijk leek om tot een volledig akkoord te komen waarin zowel afspraken over de inzet van gasopslag Norg, de vergoeding daarvoor, als een

³ Kamerstuk 33 529, nr. 580

⁴ Het advies is te vinden op:

<https://www.sodm.nl/documenten/brieven/2019/05/28/advies-aan-minister-nav-westerwijtwerd>

⁵ Kamerstuk 33 529, nr. 660

afpraak over de 'balans' konden worden gemaakt. Er was meer tijd nodig om tot een akkoord over het geheel te komen.

Er zijn in die weken meerdere overleggen geweest tussen de toenmalig ministers van Economische Zaken en Klimaat en Financiën over de vergoeding voor de gewijzigde inzet van gasopslag Norg. Voor het kabinet was het destijds belangrijk dat er een afspraak gemaakt zou worden over de inzet van gasopslag Norg, omdat de winning uit het Groningenveld zonder de medewerking van NAM, de eigenaar van gasopslag Norg, minder kon worden verlaagd. Zonder akkoord kon deze verlaging niet worden gerealiseerd. De versnelde afbouw naar 11,8 miljard Nm³ was alleen mogelijk met het vullen van Norg met pseudo-Groningengas. Een versnelde afbouw zonder deze inzet zou blijven steken op circa 12,6 miljard Nm³. Ook zou het Groningenveld dan niet zo snel als mogelijk gesloten kunnen worden in de jaren daarna. Uiteindelijk is met Shell en ExxonMobil overeenstemming bereikt over een tijdelijke afspraak: het Interim Akkoord⁶. In dit akkoord werd, onder andere, afgesproken dat de gasopslag Norg in het gasjaar 2019/20 gevuld zou worden met pseudo-Groningen-gas. Zo kon de gaswinning al in dat gasjaar worden afgebouwd naar 11,8 miljard Nm³ met behoud van leveringszekerheid. Over de inzet van gasopslag Norg voor langere tijd en de daar tegenoverstaande vergoeding was op dat moment nog geen akkoord bereikt. Ook over de afwijking van het basispad lukte het niet om afspraken te maken. Daarom is afgesproken dat de Staat een voorlopig bedrag zou betalen van € 90 miljoen netto dat verrekend zou worden zodra definitieve afspraken werden gemaakt.⁷ Deze overeenkomst is bij het Vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2019-2020 naar uw Kamer gestuurd. In het Vaststellingsbesluit 2019-2020 is het winningsniveau van 11,8 miljard Nm³ vastgelegd.

In het Interim Akkoord is ook afgesproken dat er tot het voorjaar van 2020 zou worden genomen om te komen tot definitieve afspraken over de inzet van Norg en het herstel van de balans van het AoH. Deze afspraken zouden moeten landen in een addendum op het AoH (het 'Addendum'). Om hiertoe te komen heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in samenwerking met het ministerie van Financiën in het najaar van 2019 voorbereidingen getroffen om een nieuw onderhandelingsmandaat aan de Ministerraad te kunnen voorleggen. Uw Kamer is op 18 december 2019 vertrouwelijk geïnformeerd over de inhoud van het Interim Akkoord en dit vervolgproces.⁸ Dit gebeurde vertrouwelijk omdat de onderhandelingen nog liepen.

2020-2021 – Van addendum op het AoH naar Norg overeenkomsten

Uiteindelijk is op 14 februari 2020 een nieuw onderhandelingsmandaat voor het vervolg voorgelegd aan de Ministerraad en vastgesteld. Dit mandaat zag op het komen tot 'finale afspraken' met Shell en ExxonMobil. Dat waren de afspraken over gasopslag Norg maar ook de balans van de afspraken uit het AoH. Dit mandaat is op 20 februari 2020 vertrouwelijk aan uw Kamer toegelicht door de toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat en de minister van Financiën. Hierna zijn de onderhandelingen weer gestart. Deze onderhandelingen

⁶ Het Interim Akkoord is meegestuurd als bijlage bij Kamerstuk 33 529, nr. 678. Zie overweging iv.

⁷ Kamerstuk 33 529, nr. 726

⁸ Kamerstuk 33 529, nr. 703

hebben plaatsgevonden in februari en maart van 2020. Ook heeft er op 10 maart 2020 nog een vertrouwelijk algemeen overleg met de Kamer plaatsgevonden. Omdat het mandaat niet alleen zag op de gewijzigde inzet van gasopslag Norg maar ook op de balans van de afspraken uit het AoH, kan geen openbaar inzicht worden gegeven in het mandaat. De discussie over de balans loopt nog steeds en het openbaar maken van het mandaat zou de onderhandelingspositie of de procespositie van de Staat in een eventuele arbitrage kunnen schaden. De passages in de bijgevoegde nota's die op het mandaat zien zijn daarom voor het grootste deel gelakt.

Het streven was om uiterlijk 31 maart 2020 tot een addendum op het AoH te komen waarin de inzet van de gasopslag Norg en de balansdiscussie werden geregeld. Er kon daarbij naar alle verschillende elementen van het AoH worden gekeken die voor de Staat en/of voor Shell en ExxonMobil waarde vertegenwoordigden. Door over het geheel van deze 'waarde-elementen' afspraken te maken zouden, zo was de gedachte, mogelijk verschillende elementen tegen elkaar kunnen worden weggestreept. Shell en ExxonMobil bleken echter te ver af te staan van de Staat in ideeën over de inhoud van het addendum.

Omdat er niet tot een addendum op het AoH gekomen kon worden, bleven twee kwesties zonder oplossing: wat zou de vergoeding voor de gewijzigde inzet van gasopslag Norg moeten worden en de vraag of er een onbalans was ontstaan in de afspraken uit het AoH door de versnelde afbouw van de gaswinning (en als die er zou zijn, of er dan een vergoeding tegenover moest staan). De onderhandelaren waren het eens over de gewijzigde inzet van de gasopslag Norg, daar was dus een principe-afpraak over. Het kabinet was ook bereid hiervoor een marktconforme vergoeding te betalen aan NAM. Deze vergoeding bestaat uit vier elementen: de extra inkoopkosten van GasTerra voor het pseudo-Groningengas dat opgeslagen wordt in de gasopslag Norg, de extra transportkosten, de extra kosten door het wegvallen van flexibele inzet van Norg, en gedeelde inkomsten door het wegvallen van optimalisatiemogelijkheden bij de verkoop van gas door GasTerra.⁹ Er kon echter niet tot finale overeenstemming gekomen worden wat de hoogte van deze vergoeding zou moeten zijn. Daarom is besloten de hoogte van de vergoeding voor te leggen in arbitrage. Het onafhankelijk laten vaststellen van de vergoeding zou naar de mening van het kabinet ook bijdragen aan het draagvlak voor het betalen hiervan.

Wat betreft de balans in de afspraken van het AoH was en is het kabinet van mening dat – zoals verwoord in het Norg Akkoord – een afwijking van het basispad als zodanig geen wijziging in de balans van het AoH teweegbrengt. Zelfs als dat anders zou liggen bestaat er voor de Staat geen verplichting om een vergoeding te betalen voor afwijking van het basispad, en voor zover de balans niettemin al zou zijn gewijzigd, is deze in ieder geval met de vergoeding van de inzet van Norg hersteld. Shell en ExxonMobil waren het hier ten tijde van de onderhandelingen niet mee eens en waren van mening dat wel sprake is van een wijziging in de balans en dat er een verplichting was voor de Staat om een

⁹ Kamerstuk 33 529, nr. 997

vergoeding te betalen voor het herstel van de balans. Ook dit geschil zou in arbitrage worden voorgelegd. Dit betekende dat er twee arbitrage-overeenkomsten zouden worden uitgewerkt: één voor de vergoeding van de gewijzigde inzet van gasopslag Norg, en één voor het herstel van de balans. De Ministerraad is hier op 20 mei 2020 over geïnformeerd. Uw Kamer is per brief op 26 mei 2020 geïnformeerd.¹⁰ Ook is er op 18 juni 2020 een vertrouwelijke toelichting gegeven op de voortgang van de onderhandelingen en het uitwerken van de arbitrageovereenkomsten.

In de zomer van 2020 zijn de arbitrageovereenkomsten vervolgens uitgewerkt. Voor het Norg Akkoord lukte het om tot een concepttekst te komen. Het lukte echter niet om met Shell en ExxonMobil te komen tot een arbitrageovereenkomst over de balans van de afspraken uit het AoH. Hiertoe hebben in het najaar van 2020 meerdere overleggen plaatsgevonden, ook met de toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat en Shell en ExxonMobil. Het openstaande discussiepunt was uiteindelijk de afbakening van het geschil. Uiteindelijk zijn het kabinet en Shell en ExxonMobil het op 16 december 2020 eens geworden dat er wél een Norg Akkoord en arbitrageovereenkomst inzake de vergoeding voor Norg zouden worden gesloten, maar dat er geen arbitrageovereenkomst gesloten werd over de balans van de afspraken uit het AoH. Ook is afgesproken dat het voorlopige bedrag van € 90 miljoen netto zou worden verrekend overeenkomstig de afspraken uit het Interim Akkoord.¹¹ Dit betekende dat het voorlopige bedrag wordt verrekend met de op dat moment nog in arbitrage vast te stellen vergoeding voor de gewijzigde inzet van Norg voor het gasjaar 2019/2020. De verrekening van het resterende deel vindt uiterlijk 31 december 2024 plaats of zoveel eerder op het moment dat er nadere afspraken tussen partijen worden gemaakt en/of een onherroepelijke uitspraak is gedaan in een arbitrageprocedure tussen Shell, Exxon en de Staat.

De Ministerraad is direct na het kerstreces, op 15 januari 2021, geïnformeerd over het overeenkomen van het onderhandelaarsakkoord. Ook is uw Kamer per brief op de hoogte gebracht over het onderhandelaarsakkoord en heeft er op 11 februari 2021 een vertrouwelijke briefing plaatsgevonden. Op 8 maart 2021 hebben alle partijen de overeenkomsten inzake Norg getekend.¹²

2022 – Norg arbitrage

Op 22 maart jl. heeft de arbiter uitspraak gedaan in de arbitrage over de vergoeding voor de inzet van Norg.¹³ De arbiter heeft de berekeningswijze voor de vergoeding, die is opgesteld door GasTerra, gecontroleerd en vastgesteld. Aan de hand van de berekeningswijze wordt na afloop van elk betreffende gasjaar berekend wat de kosten van de gewijzigde inzet van de berging zijn. GasTerra zal na afloop van het gasjaar aan de hand van deze berekeningswijze voor NAM de kosten voor het betreffende gasjaar bepalen, waarna NAM een factuur aan de Staat zal sturen. Ik zal uw Kamer jaarlijks informeren over de vergoeding die betaald moet worden.

¹⁰ Kamerstuk 33 529, nr. 768

¹¹ Kamerstuk 33 529, nr. 850

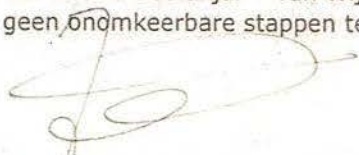
¹² Kamerstuk 33 529, nr. 850

¹³ Kamerstuk 33 529, nr. 997

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Projectdirectie Groningen

Ons kenmerk
DGKE-PDG / 22149336

Ook is uw Kamer geïnformeerd over het voorstel van Shell en ExxonMobil om met het kabinet te spreken over de mogelijkheid om nogmaals te proberen te komen tot 'finale afspraken' over het AoH. Zoals aan uw Kamer gemeld tijdens het debat op 30 maart jl. en de brief van 1 april jl. ben ik bereid aan te horen wat het aanbod is van de oliemaatschappijen.¹⁴ Hierbij wil ik benadrukken dat ik de motie van het lid Boulakjar – van Wijngaarden, waarbij het kabinet wordt opgeroepen geen onomkeerbare stappen te zetten, uit zal voeren.

J.A. Vrijlbrief
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

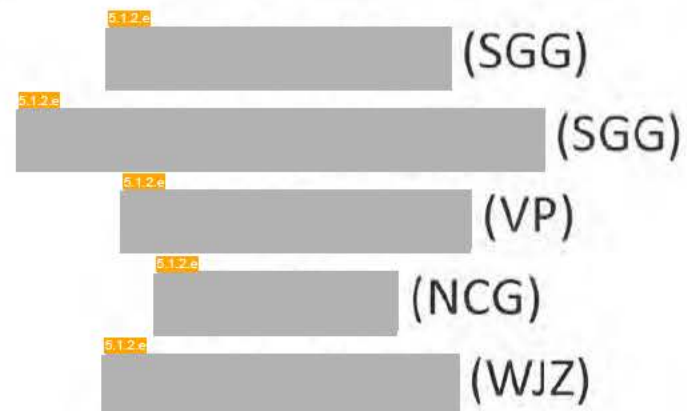
¹⁴ Idem.

Datum	Naam document	Toelichting
7 juni 2019	Onderhandeling afspraken Akkoord op Hoofdpijnen	Toelichting noodzaak starten onderhandelingen.
10 juli 2019	Mandaat onderhandelingen Shell en ExxonMobil om de maatregelen naar 12 bcm mogelijk te maken	Toelichting agendering mandaat onderhandelingen om gaswinning af te kunnen bouwen.
6 augustus 2019	Stand van zaken gesprekken Akkoord op Hoofdpijnen	Toelichting ontwikkelingen onderhandelingen.
21 augustus 2019	Stand van zaken heronderhandelingen Akkoord op Hoofdpijnen	Toelichting ontwikkelingen onderhandelingen.
28 augustus 2019	Bewindspersonenoverleg heronderhandelingen Akkoord op Hoofdpijnen	Vorbereiding bewindspersonenoverleg inzake onderhandelingen om de gaswinning af te bouwen.
4 september 2019	Kamerbrief Vaststellingsbesluit in Ministerraad	Vorbereiding toelichting uitkomst onderhandelingen in Ministerraad.
15 oktober 2019	Vorbereiding onderhandelingen Addendum Akkoord op Hoofdpijnen gaswinning Groningen	Toelichting vervolgproces inzake onderhandelingen Addendum. Hierbij zit een bijlage die vanwege het procesbelang van de Staat volledig vertrouwelijk wordt behandeld en achterwege blijft (pag. 7-15).
31 oktober 2019	Gesprek met Shell en ExxonMobil over de afbouw van de gaswinning	Toestemming om gesprek tussen bewindspersoon en Shell en Exxon Mobil in te plannen.
14 november 2019	Antwoorden op gestelde vragen bij nota proces onderhandelingen Addendum AoH	Nadere toelichting op gestelde vragen door bewindspersoon.
9 december 2019	Overzicht mogelijkheden 'oplossingsrichtingen' Addendum AoH afbouw gaswinning Groningenveld	Toelichting mogelijkheden onderhandelingen Addendum.
9 december 2019	Betaling op grond van Interim Akkoord	Toelichting en afronding bruto betaling Interim Akkoord.
6 januari 2020	Vorbereiding gesprek Henk Nijboer (PvdA)	Vorbereiding bewindspersoon op overleg met Henk Nijboer
11 februari 2020	Nota mandaatverzoek onderhandelingen Addendum op het Akkoord op Hoofdpijnen	Advisering en voorbereiding behandeling mandaatverzoek in Ministerraad.
25 februari 2020	Nota bijpraat Akkoord op Hoofdpijnen (AoH)	Vorbereiding gesprek bewindspersoon over stand van zaken onderhandelingen Addendum.
19 maart 2020	Conceptaddendum tegenbod Staat onderhandelingen AoH	Toelichting en verzoek verzending tegenbod Staat in onderhandelingen Addendum.
3 april 2020	Stand van zaken onderhandelingen Addendum AoH	Toelichting stand van zaken onderhandelingen Addendum met Shell en ExxonMobil.
9 april 2020	Stand van zaken onderhandelingen Addendum	Toelichting stand van zaken onderhandelingen Addendum met Shell en ExxonMobil.
14 april 2020	Overleg met Shell en ExxonMobil over onderhandelingen AoH	Vorbereiding gesprek bewindspersoon met Shell en ExxonMobil over de onderhandelingen Addendum.
29 april 2020	Nota	Toelichting en advisering stand van zaken onderhandelingen Addendum.
19 mei 2020	Stand van zaken onderhandelingen beëindiging gaswinning - termsheet	Advisering mogelijke uitkomst onderhandelingen met Shell en ExxonMobil. Hierbij zit een bijlage die vanwege het procesbelang van de Staat volledig vertrouwelijk wordt

Datum	Naam document	Toelichting
16-8-2019	16/08- BWO MEZK stand zaken gasafbouw	advies tbv bewindsliedenoverleg om alle scenario's goed te laten uitwerken tbv de MR en om arbitrage zeker niet uit te sluiten.
22-8-2019	Update onderhandelingen Shell/Exxon	Advies tbv overleg met minister EZK om in te gaan op bod olies, en scenario 1 uit te werken. Om gaswinning zsm te beëindigen is inzet gasopslag Norg en medewerking olies nodig (Norg is eigendom olies), tbv leveringszekerheid.
27-8-2019	Onderhandelingen Olies	Advies tbv ambtelijke onderhandelingen over het verschaffen van evt. extra zekerheid/aanbetaling tbv olies
19-9-2019	Ontwikkelingen interim-akkoord Shell en Exxon	Ter informatie notitie met benodigde vervolgacties op interim akkoord om in december te komen tot scherp onderhandelingsmandaat.
12-2-2020	Mandaat tbv onderhandelingen Groningen	voorlak gereed
20-4-2020	Advies gesprek met Shell Exxon over arbitrage	Advies tbv gesprek met Shell en Exxon over gewijzigde inzet van bergingen. Mogelijk wordt weg van (gecontroleerde) arbitrage opgegaan.
8-5-2020	Update arbitrage Shell Exxon	advies (en verzoek om guidance) om in te stemmen met vergoeding tegen marktconform tarief voor gewijzigde inzet gasopslag Norg, en om deze vergoeding in principe vast te laten stellen in arbitrage procedure.
28-8-2020	Stand van zaken onderhandelingen olies	Advies om akkoord te gaan met uitgewerkte technische validatie van marktconforme vergoeding voor gasopslag Norg.
2-10-2020	BWO DGRB-MEZK-Shell Exxon	advies tbv bewindsliedenoverleg om olies te laten inzetten op gebruik gasopslag Norg voor versneld afbouwen gaswinning Groningen.
18-12-2020	Svz onderhandelingen olies-akkoord Norg	Informatie notitie over onderhandelaarsakkoord (onder voorbehoud goedkeuring betrokken ministers) met overeenstemming over meerjarige marktconforme vergoeding voor gasopslag Norg, en over 84 mln in gasjaar 2019/20.
12-1-2021	Akkoord op Norg-overeenkomsten	Advies om in te stemmen met bereikte onderhandelaarsresultaat tussen de olies en de Staat, en kennis te nemen van het vervolgtraject.

Datum	Naam document	Toelichting
14 juni 2019	Geannoteerde agenda ministerraad 14 juni 2019	Annotatie op de Kamerbrief verdere verlaging gaswinning
12 juli 2019	Geannoteerde agenda ministerraad 12 juli 2019	Annotatie op het Mandaat onderhandelingen met Shell en Exxon
23 augustus 2019	Geannoteerde agenda ministerraad 23 augustus 2019	Annotatie op mondelinge update minister EZK over de stand van zaken onderhandelingen oliemaatschappijen.
6 september 2019	Geannoteerde agenda ministerraad 6 september 2019	Annotatie op het vaststellingsbesluit 2019/2020, het instemmingsbesluit NORG en de brief aan de Tweede Kamer inzake gaswinningsniveau 2019-2020
14 februari 2020	Notitie ten behoeve van de MR van 14 februari 2020 inzake Mandaat verzoek onderhandelingen oliemaatschappijen afbouw gaswinning	Notitie ter voorbereiding op de ministerraad met annotatie op het Mandaat verzoek onderhandelingen oliemaatschappijen t.b.v. versnelde afbouw gaswinning
19 juni 2020	Geannoteerde agenda 19 juni 2020	Annotatie op de voortgangsbrief afbouw gaswinning Groningen
15 januari 2021	Notitie m.b.t. agendapunt 12c van de ministerraad van 15 januari 2021: mondelinge update door de minister EZK m.b.t. onderhandelingen Shell/Exxon	Annotatie voor de ministerraad van 15 januari 2021 ten aanzien van een mondelinge update over de stand van zaken van de onderhandelingen met Shell en Exxon.

Verdiepingssessie procedures NAM

3 juni 2022

Heffingen en facturen

	Drie fasen van “publiek maken”	Schade	Versterken
1	NAM voert uit	2015-7 feb 2017	2015-2018
2	EZK voert uit en factureert op basis van een betaalovereenkomst	7 feb 2017-2020	2018-heden
3	EZK/ IMG voeren uit en legt een heffing op, op basis van een wet .	1 juli 2020-heden	

Totale omvang kosten die in rekening worden gebracht

Opgelegd/gefactureerd	
Schade (t/m 2020)	0,5 miljard
Versterken (t/m Q3 2021)	0,6 miljard
Raming nog op te leggen aan NAM	
Schade	4,4 miljard
Versterken	4,4 miljard
Totaal	9,9 miljard

Stand van zaken schade

- Facturen (periode 2017-2020) 100% betaald. Wordt door NAM betwist in arbitrage
- Heffing (periode 2020-heden)
 - Heffing Q3 2020 fysieke schade opgelegd. 100% betaald. Wordt betwist in bezwaar.
 - Heffing Q4 2020 en waardedaling worden in juni opgelegd aan NAM.
 - Heffingen 2021 verwacht in Q2-Q3 2022
- Inhoud heffing met het oog op procedures:
 - integrale onderbouwing van het beleid van IMG
 - onderliggende cijfers

Stand van zaken versterken

- Facturen Q1 en Q2 2020 100% betaald
- Factuur Q3 - Q4 2020 en Q1 2021 60% betaald
- Factuur Q2 2021 60% betaald (22/4) met aanvullende brief aan
- Facturen Q3 2021 60% betaald
- Factuur Q4 2021 wordt volgende week verstuurd
- Inhoud facturen is eenvoudiger dan de heffing, maar:
 - Nam stelt factuur niet te kunnen controleren door ontbrekende informatie
 - Accountant NAM vraagt meer informatie voor goedkeuren jaarverslag
 - Informatievoorziening aan NAM verbeteren (adressenbijlage)
 - Discussie over (onafhankelijke) accountantscontrole / steekproef/ positie ADR
 - Parallel dossieropbouw tbv arbitrage
- NAM heeft per brief aangegeven het percentage te verlagen/ betalingen geheel op te schorten. Gezien nog ontbrekende informatie.

Informatieverstrekking en persoonsgegevens

- Uitgangssituatie 2020: zeer beperkt informatie geven aan NAM. Vastgelegd in AMVB en IBOV2
- NAM heeft echter ook het recht (IBOV) om aanvullende informatie te vragen die zij nodig heeft om de factuur te controleren en zich in rechte te kunnen verdedigen
- NAM heeft een zeer uitgebreid informatieverzoek gedaan.
 - Gelijksortige informatie voor schade en versterken
 - Zeer gedetailleerd (informatie per pand)
 - Veel vragen over procedures en interne controle
 - NAM vraagt ook een selectie van volledige dossiers (steekproef)
- Verstrekken van informatie aan NAM ligt naar verwachting gevoelig in regio en Kamer
- NAM heeft recht op informatie om de heffing en facturen te kunnen beoordelen. Niet verstrekken van deze informatie levert risico op in arbitrage/ beroep.
 - Schade: uitgebreide toelichting op het beleid van IMG en informatie per postcode. Geen informatie per adres en inzage in volledige dossiers.
 - Versterken: adressenlijsten met per adres bepaalde informatie
 - Financiële informatie per pand (zoals gevraagd door de NAM) is niet beschikbaar

Procedures NAM

Heffing – bezwaar en beroep

- Juni 2022 - Heffing fysiek Q4 2020 en waardedaling 2020
- Bezwaar (5-7 maanden)
 - Start termijn na uitbrengen aangepast besluit (juni 2022).
 - Heroverweging door EZK
- Beroep (6-12 maanden)
 - Rechtbank
- Hoger beroep (6-12 maanden)
 - Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

Facturen - arbitrage

- Mei 2022 – Benoeming arbiters
- Juni 2022 – overleg over planning/tijdlijn
- Vervolg (indicatief)
 - Schriftelijk stuk NAM
 - Schriftelijke reactie Staat
 - Zitting
 - Op verzoek leveren van aanvullende informatie
 - Mogelijk aanvullende schriftelijke ronde
 - Mogelijk extra zitting
- Uitspraak (op zijn vroegst q2 2024 voor versterken en q4 2024 voor schade)

Informatie naar Kamer

31 maart 2021	NAM volledig op afstand en verwachting dat NAM procedures zal starten
26 oktober 2021	NAM betaalt slechts 60% van de rekening versterken
4 februari 2022	Start arbitrage door NAM + bezwaren NAM en informatieverzoeken integraal gedeeld
Eind Q2 2022	Update procedures + informeren opgelegde heffing

Bezwaren van NAM - schade

Fysieke schade

- Effect gebied bewijsvermoeden te groot
- IMG verwerpt het bewijsvermoeden niet snel genoeg

Waardedalingsschade

- Niet in lijn met uitspraak Hoge Raad: onvoldoende stabiel
- Gebied te groot, bedragen te hoog

Immateriële schade

- Nog geen facturen verstuurd/ discussie over gevoerd

Bezwaren van NAM - versterken

Versterken

- Teveel gebouwen in scope
 - Afwijking van Mijnraadadvies 2018
- Gebruik van verouderde inzichten en beoordelingskaders
 - Circa 50% van de scope wordt niet obv de laatste NPR versterkt
- Onvoldoende actualiseren van beoordelingskaders
 - SODM adviseert om de laatste NPR te herijken omdat deze nog te conservatief zou zijn. Dit advies is niet overgenomen.
- Apparaatskosten NCG (NCG doet meer dan versterken alleen)
- Onvoldoende controle op extra wensen bewoners (dakkapellen)
- Onvoldoende controle op dubbele declaratie (o.a tijdelijke huisvesting)

TER ADVISERING

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

5126aur

5126aur

5126aur

@minezk.nl

Datum
24 september 2021

Kenmerk
DGKE-PDG / 21241297

Bhm: 21241417

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Vorbereiding gesprek DGKE - 5126 29 september

Parafenrou 5126
5126, wnd.

Aanleiding

Op donderdag 29 september heeft u een regulier overleg met 5126 (NAM). De agenda wordt nog besproken met NAM. Vanuit EZK zijn er de volgende punten die besproken kunnen worden.

Bespreekpunten:

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Ontvangen BBR

Buiten reikwijdte

-
-

Verkennde gesprekken

- U kunt aangeven dat u in dit overleg niet wil ingaan op vervolgesprekken. Dat wilt u eind oktober doen met ^{5.12.6} er ook bij.
- U kunt daarbij nogmaals aangeven dat er nu geen politiek mandaat mogelijk is.
- Achtergrond: Met FIN en BZK is op werkvloerniveau gesproken over verkennende gesprekken. FIN heeft nog veel weerstand tegen de gesprekken en vindt dat er eerst uitgebreid onderzoek moet worden gedaan alvorens geluisterd kan worden naar S/E dan wel NAM.
- Deze bezwaren zullen donderdag a.s. besproken wordt met ^{5.12.6} en ^{5.12.6} U krijgt hiervoor een aparte voorbereiding.
- De planning ziet er nu als volgt uit:
 - 27/9 NAM-EZK-BZK werkvloer
 - 29/9 Regulier DGKE - ^{5.12.6}
 - 30/10 DG-overleg (vorbereiding SG AoH)
 - 4/10 NAM-EZK-BZK directeuren
 - 5/10 SG AoH
 - Eind oktober: NAM-EZK-BZK
 - Oktober/november: nieuw moment van beraad ('go no go')

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

- A large grey rectangular box redacting the content of the list item.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

Kenmerk
DGKE-PDG / 21241297

TER ADVISERING

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

5123aur
5123
51
@minezk.nl

Datum
21 juni 2021

Kenmerk
DGKE / 21165796

nota

Vorbereiding overleg exit strategie NAM nav ARK advies

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

5123aur
5123, plv.

Aanleiding

Op dinsdag 29 juni 11.30-12.00 uur vindt het overleg met DG B&W BZK en dir. IRF FIN plaats over een mogelijke exit strategie voor NAM uit Groningen n.a.v. het ARK advies. Tijdens dit overleg zal KPMG een presentatie geven met voorlopige conclusies en aandachtspunten n.a.v. een verkennende analyse over een mogelijke exit strategie met Shell, ExxonMobil (S/E) en NAM.

Advies

Wij adviseren u:

1. Voor te stellen verkennende gesprekken te voeren op focal point niveau (sans prejudice). Dit kan helpen richting te geven aan de voorbereidingen;
2. Parallel de vragen en uitkomsten uit de verkenning verder uit te werken en de openstaande vragen te beantwoorden.

Kernpunten

- Tijdens het overleg met BZK en FIN op 25 mei is gesproken over het advies van de ARK om vanuit het oogpunt van doelmatigheid opties te verkennen zoals een afkoopregeling tussen de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en het Rijk. Afgesproken was om hier verder over na te denken.
- Met BZK en FIN is in kaart gebracht welke vragen beantwoord moeten worden om een afweging te kunnen maken of gestart wordt met onderhandelen (zie ook bijlage). Met KPMG en de drie departementen heeft een brainstorm plaatsgevonden om alle informatie in kaart te brengen. De uitkomst hiervan wordt dinsdag gepresenteerd middels bijgevoegde slides.
- KPMG zal dinsdag naar verwachting aangeven dat:

○

○

Ontvangen BBR

- 8.1.2.5
- [Redacted]
- Wanneer tot afspraken met Shell en Exxon gekomen wordt over een exit strategie voor NAM uit Groningen heeft dit voordelen voor de Staat, waarvan de grootste:
 - [Redacted]
 - [Redacted]
 - Een groot nadeel is de politieke uitlegbaarheid. De reacties op eerdere onderhandelingen met S/E waren over het algemeen niet positief. Ook is het de vraag of een afspraak mogelijk is, er is immers geen overeenstemming met S/E over de hoogte van de kosten.
 - Een verkenning met S/E is in die lijn een 'no regret' en logische vervolgstap. Op deze manier kan gekeken worden of er überhaupt mogelijkheid is om met S/E tot een exit strategie te komen en hoe dit er dan uit zou kunnen zien.
 - Parallel zal ook gekeken moeten worden naar de juridische positie van de Staat, zowel voor een exit strategie als het voortzetten van de huidige situatie. Zo kan ook een analyse worden gemaakt wat de financiële consequenties zijn wanneer we niet tot een afspraak met S/E komen.
 - Ook MEZK heeft richting [Redacted] (Shell) aangegeven dat ambtelijke verkenning mogelijk lijkt.

Toelichting

Brainstorm KPMG

- Naar aanleiding van het ARK-advies is verder gekeken naar een mogelijke 'exit-strategie'. Dit omvat niet alleen het advies omtrent het verlagen van de uitvoeringskosten maar ook een einde van de discussies met NAM over de kosten voor schade en versterken en mogelijk ook arbitrage hierover.
- Mogelijkheden tot een dergelijke afspraak zijn bijvoorbeeld een afkoop (een vast bedrag dat S/E aan de Staat overmaken) of aanpassing in de kostenverdeling tussen Staat en S/E in lijn met historische winstverdeling, waarna NAM doorbelastingen niet meer zal aanvechten (suggestie van Shell).
- Daarnaast kan er nog gevarieerd worden in de scope van de afspraak met de drie eerder genoemde elementen (schade, versterken, AoH). Dit zal door KPMG dinsdag ook worden toegelicht.
- Een exit strategie heeft als voordeel dat er een einde komt aan het 'financiële gedoe'. NAM is volledig uit het systeem, er is geen discussie meer over de facturen en er is een duidelijke dekking binnen de Rijksbegroting voor de uitvoering van de versterkingsoperatie (wens BZK).

[Redacted]

- Naast het nadeel van politieke uitlegbaarheid zijn er nog verschillende punten die uitgezocht moeten worden. Het is nog niet duidelijk wat de juridische positie van de Staat is, en wat de risico's zijn bij de verschillende mogelijkheden:

○

○

○

- Ook timing is een belangrijk punt. De gaswinning is nog niet volledig afgebouwd en de totale kosten voor versterken en met name schade zijn nog onzeker. Bovendien is het kabinet demissionair en spelen er verschillende elementen rondom Groningen: bijv. de wet Versterken, PEGA. Het is de vraag wanneer een geschikt moment is voor een dergelijke exit strategie.
- Al deze elementen zijn van belang om een afweging te kunnen maken over een eventuele exit strategie. Dit alles willen wij nader uitzoeken met KPMG en de LA.

Zorg FIN

- FIN heeft de zorg dat bij het voeren van verkennende gesprekken er al verplichtingen ontstaan voor de Staat. Wij denken dat wij onze rechten behouden bij een verkenning. Deze vraag wordt ook aan de LA voorgelegd.
- FIN lijkt daarnaast vooral te kijken naar de kwantitatieve elementen van een exit-strategie, waar BZK en wij ook kijken naar kwalitatieve elementen. Van de kwalitatieve elementen het is lastig om hier een 'prijs'/getal aan te hangen, maar desalniettemin wel belangrijk om in kaart te brengen bij de verkenning. Voor de Staat hebben deze ook een bepaalde waarde (einde aan geruzie aan achterdeur).
- BZK is het met ons eens dat een verkenning van belang is om meer inzicht te krijgen.

Standpunt S/E

- Op maandag 14 juni heeft 5.12.6 (Shell) een kennismakingsgesprek gehad met MEZK. Tijdens dit overleg heeft Shell (opnieuw) aangegeven bereid te zijn naar de mogelijkheid van een 'total reset'. Afspraken over het einde van de gaswinning en schade en versterken, om zo arbitrages te voorkomen.
- Hierbij heeft Shell voorgesteld om tot afspraken te komen dat NAM niet in bezwaar en beroep gaat tegen de doorbelasting van de kosten van schade en versterken. De kostenverdeling (huidige verdeling is conform AoH 73/27) wordt aangepast aan de historische winstverdeling. Een

onafhankelijke partij zou deze historische winstverdeling moeten bepalen. Ook zou Shell dan mogelijk een bijdrage aan de afspraken met de regio kunnen doen.

- Het is niet duidelijk of Shell de overweging van een 'total reset' al met Exxon heeft besproken.
- Een aandachtspunt dat ook MEZK heeft genoemd is timing. In de verkenning moet aan de orde komen of komende periode voldoende duidelijkheid dan wel ruimte is om te onderhandelen.

BIJLAGE – Verkenningvragen

5.12.

-
2. Raming van de kosten. De ramingen kennen grote onzekerheidsmarges.
 - a. Voor de versterking is een raming gemaakt
 - b. Schaderaming dient te worden aangepast n.a.v. nieuwe werkwijze IMG
 - c. Inzicht afwijking financieel basispad
 3. Welke waarborgen willen wij hebben voor onvoorziene omstandigheden, zoals een nieuwe aardbeving afdekken.
 - a. Hoe verhoudt zich dit tot het overeenkomen van passende zekerheden?
 - b. Welke gevolgen heeft dit voor IMG en NCG?
 4. Wat is het beleidsmatig/financieel basispad als we niets doen? Welke risico's en kansen liggen er met de huidige set afspraken?
 5. Wat is het effect op EBN?

Is er ruimte bij S/E om tot een afspraak te komen?

6. Zijn alle partijen bereid om tot een afspraak te komen. Afgetast zal moeten worden hoe ver de partijen (financieel) uit elkaar zitten.

Strategie

7. Wat zullen S/E graag willen hebben?
 8. Wat hebben wij S/E te bieden?
 - a. Wat zijn de kaders waarbinnen een afspraak mogelijk is?
 - b. Wat zijn de risico's?
 9. Hoe kan een mogelijke totaalafspraken eruit zien? Wat is de scope:
 - a. Volledige afkoop: een afspraak over de kosten van zowel schade als versterken
 - b. Alleen afkoop versterking: een afspraak over alleen versterkingskosten. Overige kosten doorlopen worden met heffing in rekening gebracht, waartegen NAM in bezwaar en beroep kan.
 - c. Exitstrategie/AoA(allesomvattende afspraak): AoH 2.0, afspraak over alle open eindjes van het AoH: aardbevingskosten, maar ook balans van het AoH (afwijking basispad, garanties).
- En alles wat daartussenin zit.

Politiek draagvlak

10. Politiek draagvlak voor een dergelijke afspraak, incl. de bereidheid de afspraak te verdedigen.
11. Wat betekent een dergelijke afspraak voor de Groningers zelf? Verwachten we aanvullende gebiedscompensatie etc.?
12. Hoe ziet beheersbaarheid eruit na een eventueel akkoord met NAM?

- Ad1 Beantwoorden van deze vraag zal tijd en energie vergen (opstellen gedetailleerd feitenrelaas). Het is de vraag in hoeverre een helder antwoord op deze vraag is te geven. Bij beantwoording van deze vraag is de Landsadvocaat betrokken.
- Ad 2,9 De ramingen zullen voortdurend aan verandering onderhevig zijn, maar zullen steeds zekerder worden. Onvoorziene omstandigheden zoals een grote aardbeving blijven bijdragen aan de onzekerheid van de ramingen.
- Ad8 Antwoord is hierop pas te geven bij het aantreden van een nieuw kabinet.

TER INFORMATIE

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

5126
5126
5126
@minezk.nl

Datum
5 augustus 2021

Kenmerk
DGKE / 21207158

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Vorbereiding SG overleg 18 augustus 2021

Parafenroute

5126, plv.

Aanleiding

Op woensdag 18 augustus 11.30-12.30 uur vindt er een SG overleg plaats met Shell en ExxonMobil. Belangrijkste agendapunt is de opslag Grijpskerk. Vanuit EZK sluiten 5126 aan. Ook 5126 (5126) van BZK (5126) zijn aanwezig. 5126 van Exxon is met vakantie, 5126 is wel aanwezig. Intern vooroverleg is gepland dinsdag 17 augustus 17.00 uur.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

Met S/E is op focal point een agenda vastgesteld:

1. 5126
2. Brief van BZK/EZK aan NAM
3. Norg Arbitrage
4. Wvttk

Buiten reikwijdte

Ontvangen BBR

Toelichting

Kenmerk
DGKE / 21207158

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

•

2. Beantwoording brief NAM door EZK/BZK

- In nauwe afstemming met BZK en de Landsadvocaat (en ook meegelezen door FIN) is een beantwoording van de brieven van NAM opgesteld. MEZK is akkoord; de brief wordt verzonden zodra ook akkoord vanuit MBZK binnen is.
- De brief kent een stevige toon. In de brief wordt aangegeven dat ons inziens wordt voldaan aan een goede informatieverstrekking conform IBOV, ook wordt aangegeven dat met betrekking tot informatievoorziening – naast beantwoording in de brief – een separaat overleg wordt belegd.
- De discussie over de versterking zal met deze brief allerm minst beslecht zijn.
- S/E zullen mogelijk een eerste reactie geven. U kunt aangeven dat u een formele reactie afwacht. Ook kan ³¹²² kort toelichten dat hij een bilateraal overleg heeft gehad met ³¹²² op woensdag 11 augustus.
- Ten behoeve van de voorbespreking:
 - ³¹²² en ³¹²² hebben elkaar gesproken en gaven aan dat het de moeite waard is om nader door te spreken om te bezien wat de route voorwaarts is, als die er nog is.
 - Eerder is overleg geweest tussen ³¹²² en u over de vraag of het nuttig is om met Shell en ExxonMobil te verkennen of er manieren zijn om oplossingen te vinden buiten geschilbeslechting (arbitrage danwel de bestuursrechter) om. KPMG is hiervoor ingeschakeld. Ook is met de Algemene Rekenkamer gesproken over diens aanbeveling om een afkoop te onderzoeken en is de Landsadvocaat gevraagd advies te geven.
 - De JA brengt in de week van 23 augustus advies uit. ³¹²²
³¹²²
³¹²²
 - Hierbij geldt dat dergelijke gesprekken primair met S/E gevoerd moeten worden, omdat het ons inziens niet alleen over de kosten schade versterken moet gaan, maar er breder naar de AoH afspraken gekeken zou moeten worden(bijv. de 'passende zekerheden' en niet geproduceerde bcm's).
 - In zijn kennismaking met Marjan van Loon heeft de minister aangegeven open te staan voor een dergelijke verkenning, maar heeft ook expliciet aangegeven dat zolang het kabinet demissionair is, er geen formeel mandaat gevraagd kan worden.

- De vraag blijft open of er politiek draaiovlak zou bestaan voor het maken van dergelijke afspraken.

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

207158

Buiten reikwijdte

•

•

•

•

•

•

•

•

Kenmerk
DGKE / 21207158

TER INFORMATIE

Aan
de Directeur-generaal Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

5123aur
5123
5123
@minezk.nl

Datum
27 september 2021

Kenmerk
DGKE / 21242164

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Vorbereiding SG overleg 5 oktober 2021

Paraf 5123oute
5123

Aanleiding

Op dinsdag 5 oktober 12.00-13.00 uur vindt er een SG overleg plaats met Shell en ExxonMobil. Belangrijkste agendapunt is de opslag Grijskerk. 5123e
Vanuit EZK sluiten 5123 en 5123 aan. Ook FIN (5123) en BZK (5123) zijn aanwezig. Intern vooroverleg is gepland donderdag 30 september 11.30 uur.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

Buiten reikwijdte

- De voorbespreking donderdag willen we vooral gebruiken om te spreken over het al dan niet voeren van verkennende gesprekken met NAM/Shell/Exxon (agendapunt 3).

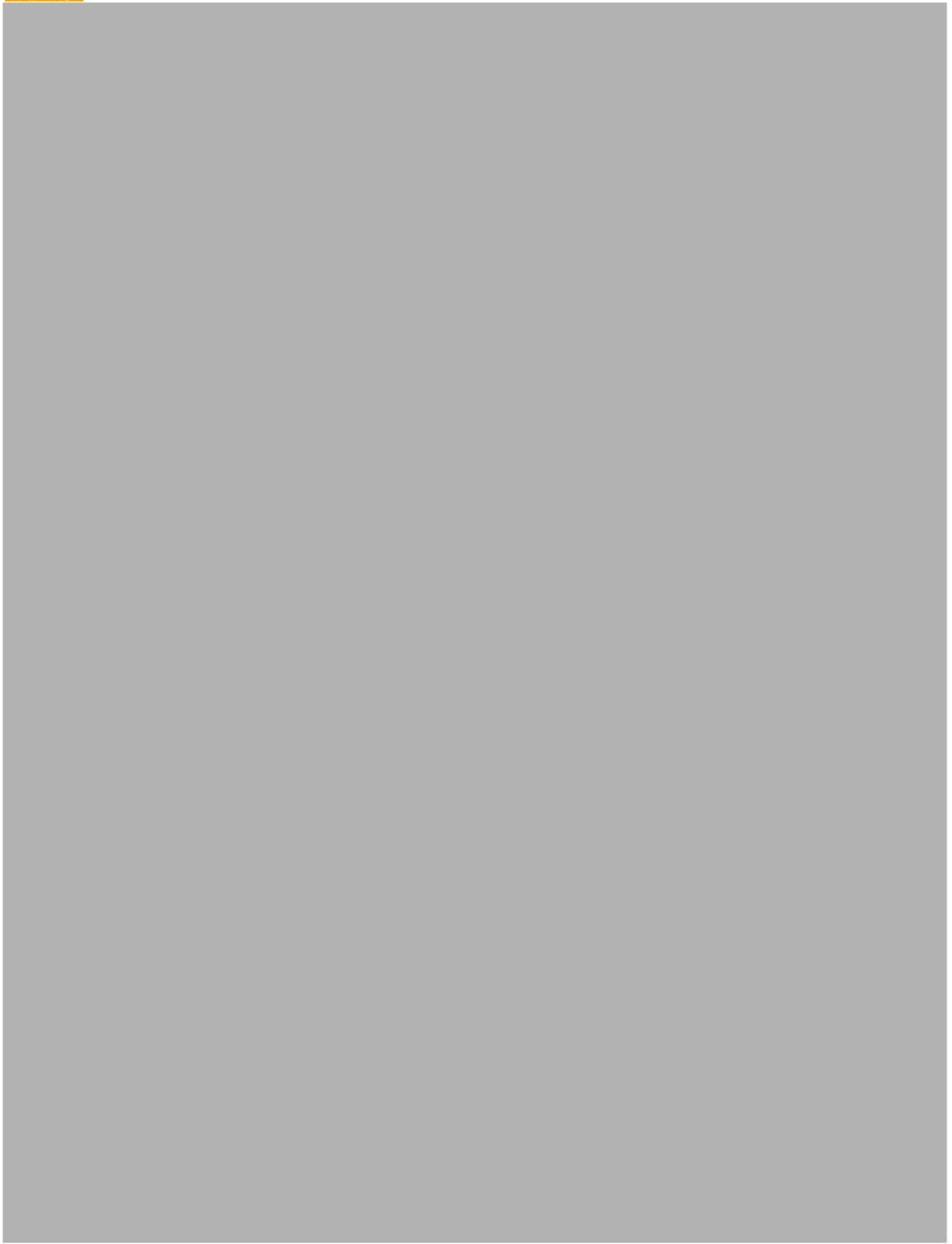
Toelichting

Buiten reikwijdte

Ontvangen BBR

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

242164

Vervolggesprekken

- De voor de afbouw van de gaswinning en de afhandeling van de schade en versterking noodzakelijke afspraken zijn gemaakt (met uitzonderingen van Grijpskerk). NAM staat op afstand en de gaswinning wordt afgebouwd.
- Met NAM is in de afgelopen jaren een goede werkverhouding ontstaan om de gezamenlijke opgave, het op afstand plaatsen van NAM, waarvoor we stonden op te lossen. Omdat het belang daar gedeeld was, is het tot en met begin 2021 gelukt om er uiteindelijk altijd pragmatisch uit te komen.
- Het onderwerp dat overblijft, is de wijze van de verdeling van de kosten, het gemeenschappelijke doel (einde gaswinning, NAM op afstand) is daarmee weggevallen.
- Los hiervan zijn er onderwerpen waarover we contact moeten hebben omdat de zaken nog onafgerond zijn:
 - NAM: Informatievoorziening facturen versterking, met als doel NAM tot betaling te bewegen (zie ook agendapunt 2). Ook als de discussie over de informatievoorziening is beslecht zal er gesproken moeten worden over het betalen van de facturen.
 - Het voldoen van NAM aan de bestaande overeenkomsten
 - NAM: Bespreken met NAM hoe om te gaan met de paar laatste 'losse eindjes': afspraak rondom 1588, Gebouwendatabase (dit is lopend werk);
 - NAM: vragen hoe zij de tijdlijn/proces voor zich zien t.a.v. het starten van eventuele arbitrages.
 - S/E: passende zekerheden: dit gesprek zullen wij volgende week op focal point starten.
- Shell en NAM hebben meerdere malen aangegeven met ons te willen praten over de afhandeling van de kosten, om daarmee arbitrages te voorkomen. Ze hebben nog niet gezegd wat ze in gedachten hebben. Om dit te weten te komen zouden we met ze in gesprek kunnen gaan. Dit zien we dan als een verkenning of vingeroefening, nadrukkelijk niet als onderhandeling. Sans préjudice lijkt dit zonder risico te kunnen.
- Echter, politiek is er momenteel veel kritiek op NAM en op de overeenkomsten die met NAM en haar aandeelhouders gesloten worden ter beëindiging van de gaswinning. Dat doet de vraag rijzen of er politiek

draagvlak zou zijn voor een overeenkomst met NAM of S/E over de afhandeling van de kosten. Als wij niet zien dat een eventuele afspraak die op zakelijke gronden goed lijkt, politieke steun heeft, dan kunnen we ons de moeite beter besparen.

- Er zijn voordelen van eventuele afspraken:
 1. Beleidsmatig: rust op Groningen is gebaat bij een einde aan voortslepende discussies. Omdat:
 - Einde aan de perceptie dat NAM nog meestuurt.
 - Geen jarenlange juridische procedures.
 - Geen publieke uitspraken NAM nodig (persberichten, antwoorden op journalisten) om hun kant van de zaak te belichten.
 2. Financieel:
- We zien nu drie mogelijke vervolgstappen
 1. We geven bij NAM en S/E aan dat we met de huidige politieke situatie geen ruimte zien om te spreken over financiële afwikkeling.
 2. We geven aan bij NAM en S/E dat we alleen kunnen luisteren naar wat zij te zeggen hebben maar dat we op dit moment geen ruimte hebben om zelf iets te zeggen.
 3. We horen NAM en S/E aan en starten vervolgens vooronderzoek naar de mogelijke oplossingsrichtingen die door NAM of S/E genoemd worden.